

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre 7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Gnezda, Strossmayer és társaik.

Budapest, november 13.

(a.) Hogy az a bizonyos Gnezda ur amugy kicsoda — micsoda, azt nem tudjuk; csak arról vagyunk informálva, hogy a zágrábi céllovők között a főlovészmeister díszes méltóságát viseli. Hogy Strossmayer ur micsoda, azt már igenis egészen és alaposan tudjuk: djakovári püspök, kiérdemesült muszkaországi zarándok, a nagyhorvát hóbert megátalkodott apostola és Magyarország legvadabb ellensége a magyar korona területén. És a társaik? Nos éppen arról lesz szó a következőkben, hogy micsoda különös társaságba keveredtek ezek az urak, vagy inkább micsoda díszes társaság keveredett közéjük.

Egy zágrábi távirat ezt jelenti:

Strossmayer püspök Gnezda főlovészmeisterhez a következő levelet intézte:

Teljes szívemből helyeslem szándékukat, hogy Lipót Szalvátor főherceget távozása alkalmából ünnepi módon megtiszteljék. Ő és magas családja teljes mértékben megérdemelték ezt. Isten áldja meg őt és az övéit. A szép ünnepekhez teljes lélekkel csatlakozom és céljaira 100 forintot küldök.

Strossmayer.

Az az „ünnepi megtisztelés“, amelyre az infulás vén hazaáruló az ő száz forintját szánta, tudvalevőleg elmarad. A főherceg felkérte a rendezőket, hogy mondjanak le az ünneplésről, mert különben nem mehetne le Zágrába. Azon a száz forinton nem vásárolnak fáklyákat. De az a száz forint mégis világosságot gyújt; világosságot, amely izgatni fogja azoknak a recehártját is, akik eddig nem látták, vagy nem akarták meglátni, hogy mi készült Zágrábban.

Nem szívesen beszélünk erről a dologról. Nálunk fázni szokás mindennek a nyilvános megbeszedésétől, ami a trónhoz közelálló személyeket illeti. Minket nem a fázé-

konyság, hanem bizonyos kímélet tartott vissza eddig attól, hogy Lipót Szalvátor főherceg személyes dolgáról beszéljünk. Hanem a Strossmayer püspök levele után ez a dolog még a külső látszatát is elvesztette annak, hogy Lipót Szalvátor főherceg személyes ügye. Eddig sem volt személyes ügy, de most már ez a külső mez is lehullott róla. Nemcsak elmondhatjuk, de immár el is kell mondanunk, amiről egész bizalmasan, de föltétlenül komoly és a szavahihetőségnek minden mértékén felül álló forrásból értesültünk. Zágrábban nem holmi helyi érdekű fáklyásmenet készült, nem egy hadtest-parancsnokság bucsuzó tisztelgése a távozó hadtest-parancsnok előtt, aki véletlenül főherceg is, hanem készült egy nagyhorvát tüntetés a magyar állam ellen, a magyar király ellen, egy magyar királyi herceg nevével, egy magyar királyi herceg személye körül.

Aki nem hinné különben, láthatja most már. Itt van Strossmayer levele. Felnyitja az a szemét a vaknak is. Strossmayer püspök becsületes, loyális, hazafias ügyet nem protegál.

Lipót Szalvátor főherceg, igen helyesen, viszszaadóbent attól, hogy ilyen tüntetésnek a középontja legyen. Egy főhercegnek bizonyára nem lehet az az ambíciója, hogy hazaáruló, dinasztiaellenes törekvéseknek legyen az eszköze. A főherceg ur tehát megkérte a tüntetés rendezőit, hogy hagyják abba a fáklyásmenetet, mert különben nem mehetne le Zágrába.

Jól tette ő fensége, hogy ezt határozottan kimondta. Anyi foganatja lett is a kérésének, hogy a tüntetés rendezésére alakult bizottság beszüntette működését és feloszlott. Idáig hát rendben volna a dolog és semmi aggodalmas vonást nem mutatna. De most előáll a királyilag megdorgált djakovári püspök s a nyilvánosság elé visz egy levelet, amelyben tüntet a lefújt tüntetés mellett. Strossmayer tehát az első vakmerőségét egy másikkal is tetézi. No, ez már több a kettőnél. A főherceg ur bucsuzkodását Strossmayernek

ez a fellépése erősen aggasztóvá teheti. Amit ez a püspök tesz vagy mond, annak mindig élénk visszhangja akad Zágráb utcáin. Ohajtjuk, hogy most ez egyszer ne akadjon. Ha a püspök száz forintot küld egy tüntetésre, amelynek a lojalitás szempontjából el kellene maradnia, akkor nem lehet tudni, a zágrábi plebs miként fog viselkedni. Ime, Gnezda ur, a jeles főlovészmeister, már is közhírré viszi a Strossmayer levelet. A zágrábi csöcselék pedig ugyancsak tanulékony. Mikor ő felsége utóljára ott járt, a zágrábi plebs ennyi biztást sem kapott, s megtörtént mégis a zászlóskandalum. Gnezda és Strossmayer, a figyelemreméltó főlovészmeister és a nevezetes püspök, ezutal a diszkreciónak látszatára sem törekcszenek. Ugy látszik, ezek az urak szenvedélyesen akarják azt, aminek nem lehet s nem szabad megtörténnie.

Lipót Szalvátor főherceg azért megy le Zágrába, hogy forma szerint is bucsuzkodjék. Jól teszi. Helyesen teszi. Strossmayeréknek, ha tisztességtudó emberek volnának, respektálniuk kellene a királyi család egy tagjának ezt a természetes kívánságát és föltöbb kényes állását. De Strossmayerék meggyőződésből illojálisak és ösztönüknél fogva irtóznak a politikai tisztességtudástól. Tőlük hát kitelik, hogy összetoborzanak egy csomó gyerkőcöt és azt a tüntetést, amelytől a polgárság a főherceg határozott kívánságára visszavonult, megcsináltatják esetleg a zágrábi utca éretlen elemeivel. S akkor mi lesz? Lesz sajnálatos zúrvár, kinos kellemetlenség és töredelmes röstelkedés.

A főhercegnek — ezt belátjuk — lehetetlen a zágrábi bucsuzásról lemondania. Egy királyi hercegnak, aki magas katonai parancsnokságot töltött be valamely városban, nem lehet onnan egyszerűen elpárolognia. Természetes nála az a kívánság, hogy bucsut vegyen azoktól, akikkel hosszu időn át érintkezett. Ezzel első sorban magának tartozik, s csak másodsorban annak a városnak. Ezt a

T Á R C A.

Kataéknál nem lett rend...

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irtá: Lux Terka.

Tele volt a levegő villamossággal. A szemhatár szélén sűrű, vakító villogás hasította át gyors egymásutánban a gomolygós, szürkés-kék fellegot s a esőndés, tikkasztó este hasonlított egy puskaporos magazinhoz, amelynek csak egy szikra kell és azonnal lángra lobban.

Szinte türhethetlen volt ez a hőmérséklet a maximumára emelkedve s még künn az országúton, az óriási síkság közepén is eltikkadva ültek a kocsiiban Kuunék.

A nagy, kövér ember kinyújtott lábakkal és folyton mozgolódva ült helyén s halálos unalomban azzal foglalatalkodott, hogy míg egyik zsebkeendőjével folyton törülgette izzadt homlokát, addig a másikat a kezében libegtetve szárította.

— Na — szólt egyszerre bosszusan — a Kata sógorasszony alkalmasabb időt is választott volna magának az idilljére. Végre is, mint ahogy az ugorkának, dinnyének megvan a maga szezonja, épp ugy meglehetne a szerelemnek is. Anyi bizonyos, hogy a nyári hónapok nem alkalmasak a szerelem aratására.

A felesége csak félfélle hallgatott reá és kedvetlenül megrántotta szép, telt vállait:

— Roppant cinikus vagy.

Kuun mint egy karikással, egyet cserdített a libegő zsebkeendőjével.

— Mindegy; de ami igaz, igaz. Borzasztóan meg vannak romolva az erkölcsök. Olyanok az asszonyok, mint az érett szilva, csak hozzá kell érni és potty, már az ember elé hull. Hanem hogy a Kata is ilyen érett szilva legyen, a saját feleségem saját édes testvére, azt még sem hittem volna.

Kuunné most már szembe fordult az urával. Nagy, tiszta nézésű, erőyes szemei megvillantak és végig nézett az urának nem éppen Alcibiadesalakján.

— Több tisztelettel beszélhetnél Katáról — szólt komolyan és a hangja mélyen, szomorúan csengett.

— Éppen azért, mert a testvérem.

Kuun egy másodikat cserdített a zsebkeendőjével és mérgesen felhuzta a vállait.

— Mit tiszteljem én azt, aki saját magát nem tiszteli? Egy asszony, aki a harmincötödik évében kezd el a fiékádozást, mint egy paradés csikó, az nem tisztelhet, de huszonötöt érdemel.

Kuunné nem felelt erre semmit. Beljebb húzódott a kocsis ülésére és gondolatban igazat adott az ura faragatlan, de józan szavainak.

Igen, a huga, aki csak öt évvel fiatalabb nálánál, nem érdemel egyebet, mint megvetést. Két gyermek anyja és ime, a gyermekeit kirekeszti a szívéből s a tiszta, szent érzés lakói helyett egy tisztátalan, bűnös vendégnek ad benne helyet.

Kuunné összerázkódott és az emberi gyöngegek szabálya szerint hirtelen párhuzamot vont a huga és saját maga között... A bűn és a becsület között. Ime: ő is csak ugy ment férjhez mint Kata, szerelem nélkül, a házassági tradíciók ama szokása szerint, hogy akadt egy parti és —

ő férjhez ment... Es ime: hol áll ő és hol áll a huga?... Neki nem voltak gyermekei sem, tehát ő nem ismerte soha nemcsak a nő, de az anya boldogságát sem. Es mégis — ő a piedesztálon maradt s a huga leszedtűt onnét.

Erre a gondolatra valami bevallatlan, titkosan rejtgetett öröme a becsületless asszony diadalának fogta el a Kuunné szívét, mikor az ura hirtelen felkiáltott:

— Itt vagyunk az állomáson! Ámbár azt mondom, hogy jobb volna, ha otthon volnánk. Rettenetes idő lesz mindjárt. En ugyan az édes apám kedvéért sem utaznám ilyenkor.

Kuunné felállt a kocsiiban és évődve üttött legyezőjével az ura vállára.

— Hát az édes anyád kedvéért?...

— Az más — felelte az ember komolyan.

— Na látod — vizionozta ugyanilyen komolyan a felesége — itt is gyerekről és egy anyáról van szó.

Kuun egy kicsit elvörösödött és nem szólt többet. Fogta a felesége kezításkáját és elindult jegyet váltani; utközben pedig kétszer is elmor-molta esőndesen:

— Tudom én azt, hogy te angyal vagy! Tudom...

Mire másodikat csöngették, hirtelen egy hatalmas szél kerekedett s a zivatar mint valami kedélyes táncosnő, egyszerre kilépett szürke dominó-jából és hamarosan hozzátartott megmutatni, hogy mit tud ő.

Kuunné ott állt a kocsis ablakánál s nézte az urát, amint az állomásfőnökkel beszélgetett. Közbe az öreg házi orvosok is hozzájuk csatlakozott s hallotta, amint ez kezdte az urától:

helyzetét a főhercegnek a zágrábi lakosság és a horvát nép respektálni tartozik. A horvát főváros lakossága tehát nem érheti be azzal, hogy az ő rendező bizottsága feloszlott. Arról is kell gondoskodnia, hogy amit a főherceg határozottan kívánt, az meg is valósuljon. Gondoskodják hát a polgárság az utcák tömegeinek fegyelmezéséről. S ne tartsa azt, hogy notórius igaztók az éretlen tömegek szenvedélyeire appellálva, kínos incidenseket teremtsenek. Gnezda ur publikációja rossz szándéka vall. Erre a szándéka figyelmeztetjük mi a Dráván innenről a zágrábi polgárságot. Cselekedjék a lojalitás parancsa, a jóízű és a hazafiság sugallata szerint.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, november 13.

A mai ülés végén a t. Ház már kérvényeket tárgyalt. Azért kell ezzel kezdeni, mert azt jelenti, hogy a beikkelyezés vitája — bevégeződött.

Igen, bevégeződött. De nem minden érdekesség és izgalom nélkül. *Rakovszky* István ugyanis, akinek a parlament tegnap huszonnégy órás hasznát adott, hogy a Szilágyi Dezsővel való mérkőzésre egy kis erőt merithessen — könyvekből, pártból s ahonnan még lehet — ma hosszan vagdalkozott. De igazság szerint nem legtöbbet Szilágyi Dezsővel. Erre nyilván nem volt elég ereje és argumentuma. Valami különös manőverhez folyamodott tehát. A legesúlyosabb cikkeken — amint azt később *Vérsi József* konstatálta is — *kipécézt* egy csonó képviselőt s azért, mert mosolyogtak vagy nem mosolyogtak, gesztikuláltak vagy nem gesztikuláltak, közbeszóltak vagy nem szóltak közbe, névszerint a következő képviselőket próbált egy-egy csipőszóval belekötöni: *Szell Kálmán*, *Fulszky Agoston*, *Vérsi József*, *Werner Gyulába*, *Reiter Györgybe*, *Szentiványi Kálmánba*, *Kristóffy József*be, sőt közvetve még *gróf Apponyi Albert*be is. Persze az aposztrofált képviselők is közbefeleltek egy szóval legalább s ilyenformán az a beszéd, melyet ma *Rakovszky* mondott, igen csinos diskurzusnak volt mondható.

Már most egészen természetes, hogy ami a diskurzusból mégis valahogy a tárgyra vonatkozott, az kapta meg leggyorsabban a kellő választ. Előbb *Szilágyi Dezső*, aztán *Szell Kálmán* miniszterelnök részéről. Két, éppen olyan rövid, mint amilyen nagyhatású beszédben volt így része a t. Háznak. S a néppártot kívül legfeljebb még csak *Polónyi Géza* bánta a két beszédet, mert őt Szilágyi ugyan kurtán torkolta le.

— Hová megy az asszonyod? — Mire az ura titokzatosan hunyorított a szemével:

— Egy kis rendet csinálni!
Aztán elindult a vonat.
Kuunné felhuzta az ablakot, levette fejéről a kalapját és szénézett a kocsián. Mikor bejött ide, egy alvó férfit látott elnyújtózkodva az üléseken és háttal volt hozzá fordulva. Most, hogy újra reá tévedt a pillantása, látta, hogy areál kifelé van fordulva és hogy olyan jóízűen alszik a tőrhetetlen hőségben, mint egy kis gyerek.
Kuunné leült az ablak mellé, de tekintetével önkénytelenül újra az alvó felé fordult.

Ahogy így jobban megnézte, észrevette, hogy az a nyulánk, elegánsan öltözött alvó alak nem is megy férfiszámba, olyan tizenhétéves, legfeljebb husz éves fiú volt.

— Akár fiam lehetne — mosolygott Kuunné és gyönyörködve nézgette a fiatal ember szöke, pelyhedző szakállát, kicsi, kackiás bajuszát és gyöngéd, rózsás arcbőrtét. Különösen a szája nézésével nem tudott eltelni. Gyönyörű metszésű, duzzadt, piros száj volt ez, az alsó ajkak alatt egy apró, észlelőndő gödröcskével.

— Gyönyörű fiú! — sóhajtott Kuunné — boldogság lehet egy ilyen fiúval birni.

Aztán a most már kedvére dühöngő zivatar nézésébe merült, de egy hirtelen mozdulattal, minden különösebb gondolat nélkül, az utitáskája után nyúlt és kivette belőle a kékítükrét, meg a kölnivizes üvegjét.

Szép fehér, telt arcát megtörülte a szobekendőjére csepegtetett illatszerrel és fényes, sima fekete haján végigsimított a kezével. Ezzel a sima hajával, magas, tiszta homlokával és szabályosan szép vonásaival, még mindig nagyon szép asszony volt.

Mikor visszatette a tükrét a táskájába, unat-

Mikor ugyanis Szilágyi szólásra emelkedett, *Polónyi* a terem közepéről átszólt hozzá:

— Hadd legyen előbb öt perc szünet!

— *Nem kérdőzem a képviselő urat!* — szólta rá kurtán Szilágyi Dezső s aztán olimpiai nyugalommal fogott beszédébe.

*Rakovszky*val viszont *Szell Kálmán* miniszterelnök tudott igen röviden elbánni s a t. Ház tulnyomó többségének zajos tetszése jelezte, hogy az eskütszék — aminek tegnap Szilágyi Dezső a törvényhozást ebben az ügyben nevezte — imponáló határozottsággal marasztalta el *Rakovszky* Istvánt, aki közjogunknak soha nem vitatott kérdéseire sem áttalott homályhíntő szándékkal közeledni.

Közben még egy érdekes incidens játszódott le.

Rakovszky Istvánnak, mikor beszéde közben *Vérsi József* azzal a jóakór felvilágosítással szolgált, hogy Ausztriában a trónörökös nyilatkozatát nem fogják beikkelyezni, fájt ez a kis közbeszólas s azonfelül észébe jutott, hogy fájt neki a *Budapesti Napló* mai vezércikke is, mely rá talált mutatni a néppárt mostani eljárásában megnyilatkozó forradalmi törekvése. Kettőzött haraggal fordult tehát *Vérsi József* ellen.

Igy aztán *Vérsi József* se akart adósa maradni. S megfelelt neki a többség zajos tetszése közben. Ilyenformán:

— *Rakovszky* ur kivánsi, micsoda autoritással mondhatom én, hogy Ausztriában a nyilatkozatot nem fogják beikkelyezni? Megmondom. Az *intelligens újságolvasó* autoritásával. Mert minden intelligens újságolvasó tudhat róla. Ha mégis azt mondja *Rakovszky* képviselő ur, hogy nekem Ausztriában nincs olyan tekintélyem, mint itt bizonyos körökben: nem szólok ellene. Egyikünknek sincs tán tekintélye. De míg *Rakovszky* urról, a legújabb *Antuszról*, akit Szilágyi ismételtelen földhöz vágott s mégis mindig talpra ugrott, már kiült, hogy nincs tekintélye, rólam még nem.

Ezt a nyilatkozatot derültség kísérte. Annál komolyabb helyeslés hangzott, mikor *Vérsi* a parlament színe előtt azt is fenntartotta, hogy a néppárt manővere igenis forradalmi törekvéseket leplez. Micsoda zugással és fölszisszenéssel termett most talpon az a négy képviselő, aki ma a néppártból megjelent!

— Szabad ezt mondani? — kiáltotta *Buzáth* Ferenc.

— Rendre! — fakadt ki *Zmeskál* Zoltán.

De sem válasz, sem rendreutásítás nem következett.

Maga a vita most már eljutott volna az utolsó "szavazásig". De a kérdés fölvetése körül *Polónyi Géza*nak — aki orrolt a Szilágyi kurta

kozva ásitozni kezdett és lassankint egészen elálmosodott. Eleinte küzdött a lustaságával, sehogysem akarta, hogy erőt vegyen ez rajta, de végre is Morfeusz ő fensége nem sokat teketóriázik az alattvalóival, hanem akarva, nem akarva, meglepi az embert.

Most már aztán mind a két pasasér aludt. A szép asszony is, meg a szép fiú is. De a szép asszonynak olyan sajátos, turesa álma volt. Azt álmodta, hogy annak a szöke gyermekembernek a szép lorró szája, az Isten tudja hogy és hogy nem — esakhogy valahogy oda került az ő nem kevésbé szép és lorró szájához... És ennek a két szájnak az együtve kerülése nem volt egyéb még az álom birodalmában sem, — mint: egy csók...

Egy csók!... És ilyen csók!... *Ilyet* nem ismer még eddig Kuunné, dacára annak, hogy a negyvenedik évét tapossa. A méznek édesége mégis a tüznek forrósága — jégesap volt ehhez képest...

Mikor felébredt az asszony, a szöke fiút már ébren találta, vele szemközt ülve... Az arca nagyon sápadt volt, a szája meg a kicsattanásig piros s a szemébe nem is jó volt nézni, mert a poklok minden lángja benne égett.

Kuunné nem tudta, hogy hányadán van, esakhogy ő, a negyven éves asszony, lesütötte szemét a fiú lobogó tekintete előtt és kábultan, eltikkadva, megbabonázva, mozdulatlanul ült a helyén...

Vagy tíz percig ültetett így, s ez idő alatt *Katát* fömentette minden búna alól, ő pedig a legelső állomáson összeszedte minden erejét, kiszállt a kocsiból és megvárta azt a vonatot, ami elvitte őt vissza, haza.

Katának pedig senki se csinált rendet...

bánásmódja miatt — sikerült még egy kis vitát támasztania. De az is elmult. S egy óraker a beikkelyező javaslat *Szell Kálmán* módosításával meg volt szavazva, minden egyéb indítványt pedig elvetett a t. Ház...

A képviselőház ülése november 13-án.

— Kezdete délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Daniel Gábor.

A kormány részéről jelen vannak: *Szell Kálmán* miniszterelnök, *Plósz Sándor*, *Lukács László*, *Cseh* Ervin.

Elnök bemutatja a Petőfi-társaság levelét, mely az általa rendezendő Vörösmarty-ünnepre a képviselőházat meghívja.

Széchenyi József előadó: Benyújtja a közérdekű üntöző-csatornák létesítéséről szóló javaslatra vonatkozó jelentéseket.

Következik

a trónörökös házasságának beikkelyezéséről

szóló törvényjavaslat részletes tárgyalása.

Rakovszky István köszönetét fejezi ki a miniszterelnöknek hogy lehetővé tette, hogy beszédét ma elmondhassa, egyuttal konstatálja, hogy Szilágyi tegnapi fejtegetései sokkal világosabbak és precízebbek, mint multikori beszédének fejtegetései. Dacára ennek azonban mégis többször tévedett. Így például a mikor ezt a kifejezést „individueit” feoszthatatlanságnak fordította. Ez teubthatatlanságot jelent.

A Deák és *Lustkandl* között lefolyt polemia fejtegetései ezt bizonyítják. Az elváthatatlan és teoszthatatlan theória vezeték *Lustkandl* melék már az abszolutizmus körébe vágta. Szilágyi ugyancsak az elváthatatlanság és eloszthatatlanság kérdésében ugyancsak Deákra hivatkozott, esakhogy egyik más konzekvenciát vont le, mint szölk. Itt egyikk félreértette Deákot. Szilágyi az elváthatatlanságot, mint képeset tüntette fel Magyarország és Ausztria között és ebben Deákra hivatkozott. Szölk ugyancsak Deákra hivatkozva, iparkodik bizonyítani, hogy Deák azt csak politikai kapocsnak tartotta, melynek azonban állandósága nincsen. Így beszélt Deák 1861-ben és 1885-ben. (Zs. os helyeslés a szélsőbalon.) Nem tekinti a képviselőházat elogulatlan eskütszéknek, mint Szilágyi, de kéri a közie és Szilágyi között fölmerült véleményeltérés elbírálását bármely eskütszékre rábízni.

Szilágyi Dezső: En is rábízom!

Szalay Károly: Ma, d kimondják rá a bűnöst!

(Zaj)

Szilágyi Dezső: *Semmi köze hozzá!* (Derültség és zaj a szélső baloldalon.)

Juth Gyula: Csak azoknak van hozzá közik, akik felmentik!

Rakovszky István: Utálja az 1887: XII. törvényeket.

Reiter János: Ezt nem tudja megmagyarázni.

Rakovszky István: Nagyon sajnálom, hogy a képviselő ur közjogi meggyőződése, mióta a kormánypártba belépett, megváltozott. (Derültség a baloldalon)

Gróf Apponyi Albert: *Közjogi meggyőződésünk mitsem változott!*

Horánszky Nándor: De megváltozott a képviselő ur! (Derültség.)

Polónyi Géza: Csakhogy előnyére!

Rakovszky István: Mit tesz Szilágyi elváthatatlansági emeletével majd akkor, ha Ausztriának protestáns császára lesz, holott az 1723. törvények 1. és 2. §-a értelmében Magyarország koronás királya csak katolikus lehet.

Szilágyi Dezső: Várja meg, mig protestáns császár lesz! (Derültség.)

Rakovszky István: Ez az éle biztosítja Szilágyi képviselő urnak az első díjat a viccelés terén, közjogi téren az utolsó. (Helyeslés a szélsőbalon.) Ha olyan nagy volna a kapocs köztünk és Ausztria között, akkor még a fejedelmek különböző vallása sem tudna minket elválasztani; de vajjon beikkelyezik-e a nyilatkozatot! Ausztriában is?

Vérsi József: *Ott nem is kell!*

Rakovszky István: Talán *Vérsi* ur fog tanácsot adni az osztrákoknak! (Nagy zaj.) Csalódik, ha azt hiszi, hogy Ausztriában is oly auktoritása van, mint itt bizonyos körökben. (Zaj.)

Szilágyi egy eskütszékhez hasonlított a képviselőházat, midőn a tegnapi beszédben cáfolni akarta. A többség esküdtel sűrűn helyeselték szavait de kéri, hogy akkor, amidőn Szilágyi az elnöki széktől megvált és az ellenzék követelte, hogy Szilágyi megmaradjon az elnöki tiszttségben, hol voltak akkor a tegnap oly nagyon helyesli esküdt urak? (Derültség.)

Polónyi Géza: Akkor *Bánffy* gyakorolta a visszavetési jogot.

Rakovszky István: Szilágyi csodálkozását fejezte ki a néppárt állásoglalása felett s azt nagyon kemény hangon bírálta. Pedig a néppárt feltehető a többségben uralkodó és bujdosó véleményeket és azt határozati javaslat alakjában a Ház elé terjesztette. Ez volt különben Szilágyi álláspontja is az igazságügyi bizottságban. A néppárt pedig büszke arra hogy ily kitűnő közöngsz véleményét törvény alakjába üntötte. (Helyeslés balfelől. Derültség jobbfelől.) Továbbá Szilágyi oly színbén tüntette fel a néppártot mintha az a zavarosban halásznai akarna. Ezt pártja nevében visszautasítja. (Zajos helyeslés a néppártot)

Szilágyi az egyenrangusági kérdésre is kiterjeszkedett s azt zavarosan tárgyalva, ugyanazon konkluzióra jutott, mint a szölk. Csakhogy ő negatív formában, mig Szilágyi azt pozitív formában tette. Szilágyi szölk paradés esetét igyekezett cáfolni, mig az udvari esetét figyelemre sem méltatta. Avagy talán nem merte volna azt megcáfolni?

Szilágyi Dezső: *Azt maga sem hiszi el!* (Derűtlenség.)

Rakovszky István hivalkozott a Promnitz-esetre, melyet Szilágyi meg akart cáfolni.

Szilágyi Dezső: Hiszen Promnitz a Reichsstandhoz tartozott!

Rakovszky István: De a Chotek-család is ahhoz tartozik, tehát egyenrangú. Szilágyi tegnap azt mondta, hogy a néppártnak egész más konklúzióra kellett volna jutni, mint ahogy jutott. Szóval erre az az az ízel, hogy a néppárt a javaslat betérjesztését fölöslegesnek, sőt helytelennek, szerencsétlennek tartotta. De midőn ez megtörtént, akkor a néppárt arra törekedett, hogy javítson, amit lehet. Ezt irányozta a határozati javaslata is. A néppárt bír annyira jó nézetrel, hogy e kényes kérdésben is tisztességgel keresztyül-vágya magát, bármilyen denunciació mellett is.

Buzáth Ferenc: *A Budapesti Napló forradalmárokna nevezett el bennünket!*

Rakovszky István: A néppárt a nemzet érdekeit tartotta szem előtt a trónörökös kérdésben is. E szerencsétlen törvényjavaslat a pártoskodás magva lesz a jövőben. (Helyeslés a néppárt.)

(Személyes kérdésben.)

Szilágyi Dezső: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) A dolog érdemére nézve igen természetesen nem válaszok. Ehhez jogom nincsen; azonban felszólalhatok személyes kérdésben.

A t. képviselő ur legelőször a Deák Ferenc véleményére vonatkozó vitás kérdésre fejt meggyezést. T. Ház! A Ház előtt van a képviselő ur véleménye és idézete, az enyém is; nekem hozzátenni valóm nincs semmi, (Helyeslés jobbfelől) sőt magyarázni valóm sincs, hanem, mikor a képviselő ur azt mondja, hogy én, midőn Deák Ferenc adalékaiból véleményét idéztem neki, — a legteljesebb véleményem ebben a kérdésben — hogy akkor én fére magyarázatom azt az által, hogy ott nem maga Deák Ferenc véleményéről van szó, hanem a vita kedvéért odahelyezkedett a Lustkandel álláspontjára: hát, tisztelt képviselő ur, tessék azt elolvasni, amit idéztem és akkor meglátszik, hogy a képviselő ur nemcsak Deák Ferenc nyilatkozatának értelmét, hanem azt is félreértette, hogy mikor helyezkedik Deák Ferenc a vita kedvéért a más álláspontjára és mikor mondja a maga véleményét. (Helyeslés jobbfelől.) Ez tehát az egész; egyik félreértést megtoldotta a másikkal. (Ugy van! jobbfelől.) A képviselő ur szavaimat szintén félreértette abban, amikor azt mondja, hogy én a XII. törvények bekezdésében előforduló passzust abban az értelemben idéztem, hogy az ausztriai tartományok közti kapcsolatban, azok körében belüli kapcsolatban a felszólalhatatlanságot és a szót választatlanságot mondja ki. Nem ebben az értelemben idéztem. Felolvastam a passzust. (Olvasza): „Midőn azon alapszerződés, amely az 1723. évi I. II. és III. t. cikkeik által a felségur uralkodóház és Magyarország közt létrejött, amely egyrésztől a birodalmi kapcsolathoz tartozó országok és tartományoknak az 1723. I. és II. törvények értelmében együttes és elválaszthatatlan birtoklását, másrészt ezzel szemben — ezzel az elválaszthatatlan birtoklással szemben tudniillik — „Magyarország önálló törvényhozási és kormányzati függetlenségét biztosítja... stb. Hát, kérem, én nem azt a jelentést tulajdonítottam ennek, amit a képviselő ur kiolvasni vélt. Itt a birodalmi kapcsolathoz tartozó országok és tartományokról van szó. A birodalom szót ez a XII. törvények mindig a monarchia értelmében használja. Sohasem érti a birodalom alatt csak az osztrák tartományokat együtt, hanem mindig abban az értelemben használja, amit a birodalom jelent: az osztrák-magyar monarchia értelmében.

Moinár Jenő: *Ilyen nincs!* (Mozgás a bal- és szélső baloldalon.)

Szilágyi Dezső: *No, no; ha egy kicsit gondolkodik, majd felel!* (Nagy derűtlenség a jobboldalon.) Ugyanabban a bekezdésben — annak igazolására, hogy én ennek helyes értelmét adtam — (Halljuk! Halljuk!) előfordul a „birodalom” szó is és azt mondja, hogy felszólította a fejedelmek az országgyűlést, hogy a pragmatika szankció elveiből kiindulva, oly módokról gondoskodják, amelyekkel Magyarországnak biztosított közjogi és belkormányzati önállósága, mint a birodalom biztonságának és együttmaradásának feltételei megővassanak.

A birodalmi szót itt sem az osztrák tartományok összességére alkalmazza hanem alkalmazza arra, amit ma már egy helyesebb terminológiával osztrák-magyar monarchiának neveznek. (Félfelvitások a szélső baloldalon: osztrák és magyar!) Ennélfogva maga ezen XII. törvények bevezetése, midőn azt mondja, hogy az elválaszthatatlan és felszólalhatatlan birtoklás a birodalomhoz tartozó minden országra és tartományra megállapította az 1723. évi I. és II. törvényekkel, nem azt az értelmet tulajdonítja ennek, amit a t. képviselő ur kihoz, hogy csak az osztrák tartományokra egymás között, hanem azt is jelenti ez, hogy Ausztria és Magyarország között is megállapította. Ezt helyreigazításképp mondom. Az az ellentét, amely az úton mondatban van, hogy midőn a birodalomnak, az ahhoz tartozó országoknak és tartományoknak elválaszthatatlan és felszólalhatatlan birtoklását biztosította, egyszersmind biztosította Magyarország önállóságát, függetlenségét és saját törvényei szerint kormányzását is. Kérem, ez az összefüggés mire mutat? Kell-e ezt felhozni azzal szemben, hogy az elválaszthatatlanság csak az osztrák tartományokra egymás között vonatkozik, hanem fel kellett hozni ezt akkor, midőn az elválaszthatatlanság és felszólalhatatlanság vonatkozik az Ausztria és Magyarország közötti kapcsolatra is; jel kellett ezt hozni azért, hogy az a magyarázat lényegessé, hogy ebből a felszólalhatatlan és elválaszthatatlan birtoklásból ne következtesseken ottant, ami Magyarország önállóságát és függetlenségét esorbitja. (Helyeslés)

a jobboldalon.) Ezzel nincs több, amivel a kérdést pótoljam, — majd lesz alkalma mindenkinek ebben az országban foglalkozni vele és mindenki állást foglalhat a tekintetben, én adtam-e vissza híven Deák Ferenc véleményét, vagy a képviselő ur; én állók-e a pragmatika szankció és törvényeink értelmével összhangban, vagy a képviselő ur s az a hiteles magyarázat, amelyet a pragmatika szankció tekintetében a XII. t. c. hozott, nem én ellenem szól, hanem a képviselő ur ellen.

Sajnálom, hogy a multkor elfelejttem, hogy az 1835-iki — nem beszédre Deák Ferencnek, hanem az abból tenumaradt kivonatra és annak értelmére ki nem terjesztve. Most már ezen felszólalás keretében nem pótolom. Nem pótolhatom, bármennyire szeretném, a házszabály megátolt abban, de majd lesz alkalom visszatérni rá és még ott is a t. képviselő ur emlékeztetése ajánlom, amit mondtam, hogy úgy törvényeknek, mint Deák Ferenc véleményében nem mindig az összes tartalmát mondják meg, hogy mi van az elválaszthatatlan és felbonthatatlan birtoklásban, hanem néha csak annak egyik részében lévő tartalmát. Néha másik vonatkozásban lévő tartalmát, néha pedig az összes egészet együtt. Ennyi a helyreigazítás.

Ami pedig szavaim értelmének megmagyarázását illeti, a t. képviselő ur azt mondja, hogy én összeavartam a dolgokat és hogy az én nyilatkozatomból az következik, hogy a főhercegi nyilatkozatban foglalt hivatkozás a házszabályokra tulajdonképpen azt az értelműt nyeri a beicikelyezés által, hogy azok a házszabályok országos törvény erejével ruházhatnak fel, a magyar jogrend aktrátszévé létehetnek. Tessék kikeresni, egyenesen megmondom, hogy ez a beicikelyezés ezzel a hatályalal nem bír. Egyenesen kimondom. (Egy hang balfelől: En is!) és ha ő is azt mondja, akkor miért teszi ő hoztam azt a kérdést, hogy magyarázzam meg. Hiszen határozottabban és világosabban nem lehetett szólni, mint amikor azt mondom, hogy a beicikelyezés ténye magára a nyilatkozatra, mint ilyenre, nem egyéb, mint a tudomástételnek innepélyes formája, amelyet a nyilatkozat legtöbb részével szemben további törvényhozási intézkedéssel nem volt szükség összekapcsolni. De igenis van a nyilatkozatnak egy része, ahol a főherceg magyarázza az 1723-iki törvényt és ebből következtetést von. Erre vonatkozólag igenis egy magyarázó törvényhozási intézkedés szükséges volt. És ez van abban az intézkedésben, melyet a t. néppárt kibagyatni akart. Már most még egyszer bejövök. Beicikelyezése ezen nyilatkozatnak nem teszi — mondtam szászor — ezt a nyilatkozatot jogforrássá és az ebben hivatkozott házszabályok egyik vagy másik szakaszát nem iktatja jogrendünk aktrátszévé közé. Még az a magyarázat is, amit a főherceg mond és ami az 1723. I. és II. törvényekben áll nem azért áll, mert a főhercegi nyilatkozat beicikelyeztetett. Nem. A beicikelyezés abszolte ezen értelemlen nem bír. Hanem az értelmezés azért áll, mert a bevezetésben mi mondjuk, hogy az az értelem a helyes, hogy megegyezik a törvényvel. Ez a törvényhozásnak kijelentése, nem a főhercegi nyilatkozat bármely részének vagy még ezen részének törvényerőre való emelése. Ez csak világos, ezt már csak nem lehet félre magyarázni. (Ugy van! jobbfelől.) Itt már nem lehet suttymában való törvényhozásról beszélni. (Tetszés jobbfelől.) Lehetne akkor, ha az ő véleménye, vagyis az állama, hogy elég egy olyan nyilatkozatban való hivatkozás valamely szabályra, mely eddig nem volt magyar jog és az ezen nyilatkozatban való hivatkozás az által, mert a nyilatkozat innepélyes tudomástétel alapján beicikelyeztetett, a magyar jogrend aktrátszévé, magyar jogforrássá válik. Ez volna a suttymában való törvényhozás. (Ugy van! jobbfelől.)

Azt mondja a t. képviselő ur utóljára, félreértve az én szavaimat, hogy miért nem szavazunk semmi elismerést a néppártnak, hogy ezen kijelentésemet felkarolják és ő még igen szerény névvel a „elkarolások” jellemezte azt, mondván, hogy mankót képez. Ők adták a mankót, melyen ezen sánta dolog felépült.

Rakovszky István: *Nem mondtam: sánta!*

Szilágyi Dezső: Hát nemcsak én, hanem még maga a t. miniszterelnök ur is megadta már az önké amendum-jának az elismerést, hogy annak tartalma helyes és igaz. Hanem nagy árt szabtak. Ez a baj és ezért nem fogadható el. Azt az árt szabták, hogy a törvényjavaslatot legényesebb tartalmától, törvénymagyarázó részétől fosztuk meg. (Ugy van! a jobboldalon.) Már most, ha azt, a mit a t. képviselő ur is viágosnak és magában érteendőnek tart, tudniillik ami ebben a nyilatkozatban benne van, cserébe bennök azért, hogy a törvényjavaslatnak ilyen jonts tartalma, a törvénymagyarázat kibagyassék: ezzel elérnők azt, hogy — amint a t. képviselő ur magát kitejete — egy magától érteendő közjogi tételt a törvényben felemlítették, de a homályt a kontuziót e kérdésre nézve a törvény-magyarázat kitörése által továbbra is behagyjuk. A t. képviselő urnak szerényebbnek kellett volna lennie, nem kellett volna oly nagy árat követelni azért az amendum-ért, amelyet — maga mondta — tölem vettek át. Mi azt, ami az amendum-ban volt, elértük ezen áldozat nélkül is, a t. miniszterelnök ur módosításával. Megtartottuk a javaslatnak szükséges részét és azt a nagy fötéményt is, amint t. képviselőtársam nevezi, szintén biztosítottuk a javaslatnak.

Ha e magyarázat után és azon magyarázat után, amelyet t. képviselőtársam a saát és pártja álláspontjának mondott, még sem fogadják el sem az amendum-t, sem a törvényjavaslatot, — bocsanatot kérek — akkor ez után a felvilágosítás után még nagyobb homályban vagyok arra nézve, hogy mit akarnak önké és mi a céljuk. (Élénk helyeslés és tetszés a jobb- és baloldalon.)

Vészi József: T. Ház! Ezt a vitát tartalmára nézve kimerítettnek, terjedelmére nézve elnyújtottnak tartom; a dolog érdeméhez tehát nem fogok hozzászólni, noha jogom volna hozzá. De minthogy Rakovszky t. képviselőtársam a maga beszédében kétszer is szíves volt aposztroálni, legyen szabad személyes kérdésben a t. Ház szíves figyelmét néhány másodpercre igénybe vennem. (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.)

A t. képviselő ur kipécézett ezen az oldalon néhányunkat: olyikat egy tagjeltesért, olyikat mosolyáért, olyikat egy felvilágosításért. Az utóbbi szerencsés én részesültem. A képviselő urnak egy kollegiális felvilágosítást adtam egy szerény közbeszólással és ezért reám tördelt. Fölvette ugyanis azt a kérdést, hogy mi fog történni Ausztriában, ha nem eikelyezik be a javaslatot. Azt várta nyilván, hogy e kérdést háborzongással fogadjuk. Mi pedig kedélyesen fogadjuk, mert a kérdés nem is kérdés. A kérdés el van döntve, igenis egy aktoirás címén akartam neki felvilágosítást adni; nem voltam szerénytelen; csupán az *intelligens országos aktoiritásának* címén. Mert aki Magyarországon újságot olvas, értesült bizonyos dolgokról. Ma már ugyanis nem státus-titok, hogy Ausztriában, ahol az osztrák parlamentarizmus folytonosságának megszakitatatlansága mellett több íly eset csak egyszeri tudomástétel végett közöltetett az osztrák törvényhozással, de beicikelyezés végett nem hogy — mondom — ezekre a precedensekre való hivatkozással az osztrák kormányzati körök tellogása szerint, amint közudomású dolog, ez is csak tudomástétel végett fog közöltetni, nem pedig beicikelyezés végett az osztrák Reichsrattal. (Ugy van! jobbfelől.)

Polónyi Géza: Ez a *Neue Freie Presse* tegnapi vezérlőkével is ellenkezik!

Vészi József: En nem egyik-másik lap álláspontjáról beszéllek, hanem a kormányzati körök közudomású szándékáról. Ez szándékkal, többsé mondhatnék talán elhatározásával egyezik ez a felvilágosítás. És ehhez csak ennyi aktoiritás kellett: az *intelligens országos aktoiritása*. A t. képviselő ur mégis az ő elragadtatásában és azzal a temperamentummal, amely őt jellemzi, nekem támad és az kérdmi mily címen szólók, mily aktoiritás címén; s hozzátéti, hogy tévedek, ha azt hiszem, hogy Ausztriában is aktoiritás vagyok, mint — nem tudom, mily körökért értem — itt bizonyos körökben.

T. képviselőhöz! Nem vagyok aktoiritás sem itt, sem Ausztriában.

Zmeskál Zoltán: *Sehol a világon!*

Vészi József: Rakovszky t. képviselő ur sem az. A különbség csak az, hogy rólam még nem sült ki sehol, róla pedig kiült, itt is, Ausztriában is, hogy nem aktoiritás. Kiszült ebben a vitában, amelyben Antous szeretépt játszotta: valahányszor a Titán földhöz vágta, mindig szilajabb támadókedvben ugrott fel a rögről. (Élénk tetszés jobbfelől.)

Kikaptam a t. képviselő urtól más címen is, mert nem ugyan én, de egy orgánum, amelyely természetesen azonosított magamat, ma *forradalmi céllal váltotta őtet*. Legyen szabad erre egészen rövid, de szabatos felvilágosítást adnom. (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) Nem tudom, mitől céllattal, de az a része a képviselőháznak, amely Rakovszky t. képviselő ur virtuális vezérele alatt áll, nem érte be a javaslat kritikájával, nem érte be a javaslathoz természetesen és logikusan füződő közjogi kérdéseknek kritikájával, hanem megbolygatta a magyar közjog legalapvetőbb kérdését, azt, hogy az *indivisibilitás* és *inseparabilitás* csupán Magyarországra és Ausztriára egymagában vonatkozik-e, vagy a kettőre együttvéve. Pedig ezt a kérdést még fel nem vetette senki Magyarországon sem a parlamentben, sem a publicisztikában. Ha azt látjuk már most, hogy t. képviselő urnak még idáig is elmennek, még innen is szednek fegyvereket e javaslat ellen és ha azt látjuk, hogy meggyanysítják a vita rendjén ezen az oldalon megnyilatkozott becületes törekvést arra, hogy minden homályt már most kiküszöböltessek, hogy majdan, ha a kérdések felmerülnek, már meg is legyenek odiva ugy, hogy e megoldás még csiráját is eltojta minden később keletkező aggodalomnak és zavarnak; ha azt látjuk, hogy a t. képviselő urnak vele szemben foglalva állást, végigmennék az ő lancettájukkal és pincettájukkal a magyar közjognak eleven testén és minden áron operálni és amputálni akarnak ott, ahol semmi kórság nincs: ha azt látjuk, hogy a homályt, amelyet ma ők maguk támasztanak perputuálni akarják s erre a homályra már előre jelzőleg betáblázást akarnak csinálni a magyar törvényben: (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) akkor igenis kimondhatom, akár tetszik a képviselő urnaknak, akár nem akár haraguszna, akár nem és ha tuezerszer is tagadják, kimondom, hogy ez forradalom! (Derűtlenség és zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Egy hang: *Rendre!* forradalom a magyar nemzet jövőjének nyugalma és a trónörökös rendje, a trón szilárdasága ellen. (Élénk tetszés és helyeslés jobbfelől.) Felkiáltások balfelől: *Nem kell rá felelni!*)

(A vita vége.)

Szóll Kálmán miniszterelnök: T. Ház! (Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Kérem az öt percért buzgólkodó képviselő urakat, akik oly nagy hévvel kérik az öt percet, lássák be, hogy ha én nem tárdtam el oly mértékben, hogy ne éreznék magamban kedvet a felszólalás öt perc nélkül, talán a t. képviselő urnak sem tárdtad ki oly mértékben, hogy egy kis türelemmel meg ne ajándékozzanak. (Zaj a szélsőbalon.) Az itt szemben ülő t. képviselő urnaknak, akik annyira zajongnak igen rövid az emlékeztetőhetségük. Csak tegnap történt az, hogy én az onnan jövő kívánságnak előzékenyen eleget tettem, pedig arról volt szó hogy ezt a vitát, amely — egyetérték Vészi képviselőtársammal — már talán tujerjett azon határokon, melyeket megvontunk, egy nappal tovább kihuzzuk és én most semmi egyebet nem kérek, mint

hogy az öt perő szót elölr elmondhassam, amit elmondani akarok. (Felkiáltások balról: Hiszen beltegyezünk!)

Floher Győző: Csak azt hittuk, hogy hosszasan akar beszélni!

Széli Kálmán miniszterelnök: Ne méltóztatassék jöselni rám vonatkozólag! Méltóztatassék csak magánál maradni!

Nem azért szólok, hogy enyém legyen az utolsó szó, hanem azért szólok fel, mert az én t. képviselő-társam **Rakovszky** ur. egy súlyos váddal illetett meg, megámtadta azt a t. képviselőt, amely benne van ezen törvényjavaslattal, annak intenciójában, amely a törvényjavaslattal lényegét érinti és megvádolja azokat a szándékokat, amelyek — mert én inicitálom a javaslatot — engem vezettek, midőn a törvényjavaslattal e Házban előterjesztettem, hogy a t. képviselő ur, gondolom, természetesen találja, hogy ezt magamon száradni nem hagyom. (Helyeslés a jobboldalon.)

Miután már szólok, meg fogja engem nekem a t. képviselőházzal azt is, hogy az ő érdemi fejtegetéseinek kettejére egy pár észrevételt tegyek. (Halljuk! Halljuk!) Nem arról a kontroverzióról szólok, amely egy felszólalás folytán közte és t. barátom, **Szilágyi Dezső** között kifejlődött, mert én semmi szükségem nem érzem annak, hogy azokhoz, miket tegnap **Szilágyi Dezső** t. barátom oly nyílesen kifejtett és a miket én a magam részéről teljes mértékben osztok, egy szót is hozzátégyek. Bár higgye meg nekem, t. képviselő ur, hogy csabítana engem, ingerelne engem ebbe a témába belemenni, mert a t. képviselő ur oly távol áll az ő fellegaslatom mindattól, oly az 1867: XII. törvényekikélekedésének vagy motívumainak, vagy céljának helyes átéréséből folyik és távol áll attól az egész fellegaslatól, mely abban benne van, attól a magyarázattól, amely ebbe a fellegaslatba bevitetett az 1723-iki törvényekikélekedést, amelyet alapszerződésnek neveztem én is; mondom, engem nagyon ingerelne ebbe belemenni, mert foglalkoztam én is valamit ezzel a nagy kérdéssel nem egyszer és talán korábban, mint a t. képviselő ur, gondolkodtam sokat, sőt beszéltem is ezekről a dolgokról. De nem teszem. Tavaly, a költségvetési vagy a kvóta-vita bejárása alkalmával mondott utolsó beszédemben fejtegettem tüzetesen e kérdést **Polónyi** és **Ugron** képviselő urakkal szemben és akik emlékeznek rá, emlékezni fogják, hogy fejtegettem olyan értelemben és teljesen egymást fedő kifejtéssel, amint azt kifejtetem mostanában hallottuk **Szilágyi Dezső** képviselő úrtól; fejtegettem **Deák Ferenc** 65-ös, 67-es és 68-as beszédeiből.

A t. képviselő ur a kérdést felvetette; kérdésessé tett valamit arról én azt hittem, hogy azok, kik azt vallják, hogy 67-es alapon állanak, eltérő véleményben nem lehetnek. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

Mást cselekesznek. — ebben a kérdésben, állítottam — mint amit zászlójukra írnak. Megragadták a 67-es alapot. Ha fölvetette a képviselő ur a kérdést, jó; felvette a keztyűt legelőbb — mert közte és a képviselő ur közt merült fel a differencia — **Szilágyi Dezső**. Majd én is bátorodom felvenni a keztyűt annak idejében, ha a képviselő ur ezeket a teóriákat még tovább akarja fejtegetni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Elmondtam már most, miről nem akarok beszélni; meg kell mondanom, miről akarok beszélni. (Halljuk! Halljuk!) Kettőről; érdemi dologról.

A t. képviselő ur nagy súlyt tulajdonít két télelnek. Azt mondja: micsoda helytelen következtetés, micsoda képtelenségekre vezet az a fellegaslat, melyet én képviselek, a törvény képvisel és melyet **Szilágyi Dezső** képvisel. Valami nagy felledést vél tenni és igen nagy meglepetéssel vél szolgálni. Két dolgot hoz csak fel, ami szerinte magában mutatja, hogy abszurdum, amit állítunk. Azt mondja, hogy lehet, hogy mi napokon át vitatkozunk valamiről, az Ebenbürtigkeiről, a morganatikus házasságról, amely — nem megyek be a dolog részleteibe, hisz kifejtettem két ízben, hogy a százados szokásból tényleg lenálló gyakorlatból és obszervanciából vétetett az a szabályzat, amely ezen kérdésekben mérvadó; mondom, azt kérni, mit vitatkozunk mi itt erről, mikor ez a dolog képtelenségre vezet! Hiszen — mondja — a magyar törvények szerint a nádor a gondnok az uralkodóház ilyen esetében a nádor a gyám, pedig azon bizonyos házassabályok szerint nem a nádor, hanem a családó az!

Engedelmet kérek, ezt az ellenvetést én már hallottam és benne jó ismerőssel találkozom; a t. képviselő ur közvetlen közelébe vonódott t. képviselő urnak (**Polónyi Gézára** mutat.) nagy beszédében volt benne. Nem telettem akkor rá, mert azt hittem hogy ez a dolog nem olyan súlyos motívum és nem nyugszik olyan erős alapokon, hogy akkor, amikor annyira kellett felelnem, szükségesnek tartottam volna ezzel is foglalkozni. De a t. képviselő ur ennek nagy fontosságot tulajdonít. No hát telettem rá. Semmit sem bizonyít ezzel a t. képviselő ur, mert azt a téteit állítottam fel, hogy az uralkodóháznak ugynevezett házi statutuimában nem foglaltathatik és nem is foglaltatik semmi olyan, ami az ország közjógi törvényeivel ellentétben áll. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Tehát addig, míg elő törvénye volt az országnak hogy a nádor a gyám, addig, míg az a törvény így állott fenn, magától értetődik, hogy ezen törvény érvényben állott volna, nem pedig a házassabályoknak arra vonatkozó része amely ezen törvénnyel szemben nem érvényesült volna.

Rakovszky István: De Ausztriában, igen!
Széli Kálmán miniszterelnök: Ez a körülmény nem változtat a dolgon, mert az uralkodó ugyanazonosságot a gyám kérdése abszolúte nem érinti. Bocsánatot kérek, abból azt következtetni, amit a képviselő ur mond hogy abból zavart állhat be a trónörökösödésben, hogy ki a gyám itten és ki a gyám ottan, nem lehet. Egyébiránt ma már a kérdés azonos

o tekintetben is, mert a nádor-törvény, amint méltóztatnunk tudni a nádori méltóságra néve másképp intézkedett és így ebből ma éppenséggel semmi se következik. (Zajos elmondások a baloldalon. Felkiáltások: Nincs eltörölve!)

A nádori méltóságra néve a törvényben igenis kijelentett, hogy az fel van függesztve.

Rakovszky István: De nincs eltörölve!
Széli Kálmán miniszterelnök: Ugy értem én is, amint a törvény mondja, amint a törvény a nádori méltóság felüggesztésére vonatkozólag rendelkezik.

Rakovszky István: Ez helyes!

Széli Kálmán miniszterelnök: A másik — azt mondja a képviselő ur — az, hogy előállhat az a különös eset, hogy mi lesz akkor Ausztriában, ha protestáns lesz a magyar király, vagy megöröditva, mert mind a kettő előállhat. (Elmondások a bal- és szélső baloldalon.) Hát maradjunk a mellett, mi lesz akkor az azonosságból, akinek az 1723: II. t.-c. 7-ik szakaszának rendelete értelmében római katolikusnak kell lennie. Ugy látom, hogy ilyen bőven kell magyaráznom a dolgot a képviselő uraknak, hogy lássák, hogy követem az ő eszemenetüket, pedig hát az nem olyan nehéz. Hogy mi lesz akkor Ausztriában? Hát, tisztelt képviselőházzal, bizonyítom ez valamit akkor, a mikor Ausztriában is fennáll ugyanaz a szabály, hogy az uralkodónak római katolikusnak kell lennie? Ez akkor bizonyítana valamit, ha a t. képviselő urak azt tudnák bizonyítani, hogy Ausztriában nem így van. (Helyeslés jobbról.) De t. Házzal, ez Ausztriában is így van, mert amint utolsó beszédemben kifejtettem, az archidux minősítéséhez mindaz tartozik a domus Ausztriában és nem Ausztriában, amelyet évtizedek folytán kifejlődött és hosszú gyakorlat és obszervancia megállapított. Bizonyítottam, hogy **Ferdinand** azon végrendeletében benne van ez is. — felolvastam a végrendeletet — benne volt minden Ausztriában feltélenül érvényes statutuimban, gyakorlatban; ez az ellentét és az az összekötés egyáltalában nem képzelhető és elő nem állhat és az uralkodóház ugyanazonosságra néve, amelyet az 1723-iki törvény megállapít s amelyet az 1867: XII. t.-c. átvett s arra hivatkozólag megerősített, egyáltalán zavarnak, kétélynek, vagy általában semmi eltérésnek bekövetkezni nem lehet.

Attértek már most arra, amiért tulajdonképp felszólaltam.

A t. képviselő ur megfogalmazott egy erős vádat és ez az, amit nem fogadhattam hallgatással. Ez a vád az, hogy hamis lobogó alatt hoztam be ezt a módosítványt és ezzel a módosítványt tulajdonképp zavart eszméik; elragadom ugyanazt, amit a néppárt akar, de olyan módon, amely a kérdést homályban hagyja. En azt hiszem, ennek ellenkezője igaz, megöröditva áll a dolog. (Ugy van! jobbról.) Ha már hamis lobogóról beszél a képviselő ur, jutna eszébe a képviselő urnak, hogy talán én mondhatnám inkább a képviselő urakra visszafordítva.

Rakovszky István: Megmondottuk!

Széli Kálmán miniszterelnök: Mert hiszen abba a javaslatba nem azt vetik bele önök, t. képviselő urak, ami önöknek kitalálása, önöknek eszméje, hanem belevetted azt, amit benn találtak az igazságügyi bizottság jelentésében. (Ugy van! jobboldal.)

Rakovszky István: Megmondottuk!

Széli Kálmán miniszterelnök: De hát akkor ne mondják, hogy hamis lobogó alatt ezvek. A t. képviselő urak nincs joga ezt reám mondani. Egyszer már megmondottam. Megmondom tjből, miért? Nincs egyszerűen azért, mert a t. képviselő ur, akár kertet, akár nem kertet, nem egy bizonyos helyre akarta beletenni — amint most akarom kifejezni — azt a módosítást: mint ahogy én magam beletenni az enyémet, hanem a t. képviselő ur a törvényekiké egyenesen el akarta vetni, mert a törvényekiké egy mondatból áll, abból a mondatból, hogy kijelentik, hogy a főherceg nyilatkozta az 1723: I. és II. t.-c-ikkel egyezőnek találattott. Ezt az egész mondatot a t. képviselő ur ki akarta hagyni, tehát ki akarta hagyni a törvényjavaslattal egész szöveget és egész tartalmát. Ha valaki egy módosítással a törvényjavaslattal egész szöveget ki akarja hagyni és nemcsak egy részét, amiben a lényegét, célját és tartalmát kiveti, de betű szerint az egész törvényjavaslattal kibagyja: akkor ne azt mondja, hogy a törvényjavaslata bele akar valamit módosítani, hanem akkor be kell vallania, amit önök nem vallottak be, hogy helyettesíteni akarták, tehát tulajdonképp el akarták vetni a törvényjavaslattal. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) És ezt én észrevettem az első perctől fogva és az első perctől fogva kifejtettem a t. képviselő urakkal szemben, hogy az a módosítást, amelyet nem is tekintek módosításnak nem fogadom el. Propozitum azonban valamit, ami nem az önöké, hanem az igazságügyi bizottságé és azt, amit nem kontrovertált senki, amire néve az első napon kijelenttem, hogy egyetérték vele, hogy az olyan sarkitéletet képezi a mi fellegaslatunknak, amely minden kétségen felül áll.

Magam inicitálom, hogy miután erővel akarták kétélyeket támasztani, minden fölmerülő kétélyvel szemben, az expressis verbis vetessék be a törvényjavaslata. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.)

A dolog úgy áll tehát — akárhogy akarja a képviselő ur kimagyarázni — hogy itt egy bizonyos verem-ásás történt. De nem sikerült. Mert ahhoz, hogy valaki valakit a veremben meg is fogjon, nem elég maga a verem ásás. (Élénk derűlés és tetszés jobboldal.) Ahhoz több is kell. Ez a többi nem sikerült és ez a többi nem következett be. (Ugy van! a jobboldalon.)

Azt mondja tovább a képviselő ur, hogy feltéte is másképp. Feltéte is másképp akarunk magyarázni a dolgot. Nem. Feltéte is feltéte egyformán, (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.) ugy magyarázzuk, hogy az 1723. évi törvényekiké — és ezt ki is mondjuk most már a leendő törvényben az én módosításom alapján — egyedüli jogtorrása a magyar trónörököségi

rend megállapításának, amely bár azonos Ausztriával, de keletkezésében, tartalmában és feltételeiben önálló és e szerint itelendő meg minden trónörököségi kérdés.

Mikor ezt beletesszük, de beletesszük azokkal a fejtegetésekkel egyetemben, amely fejtegetésekben megmondtam azt, hogy világosan ugy értem az 1723-iki t.-c-ikkel, és ugy értek, akik ez oldalról felszólaltak, hogy ezen t.-c-ikkel, az 1723-ik II. t.-c. 7. és 10. §-ában, a trónörökös rendjéhez és kvalifikációjához közt archidux-megjelölés és minősítő megjelölés akként értendő ma is, mint ahogy értetett akkor és mindig, a maga egészében a főhercegi állást meghatározó kellekkel, mindazokkal a lényeges kellekkel, amelyek a főherceg állása, a családhoz való tartozásáig kövte voltak és vannak és ezt most hitelesen magyarázzuk és hivatkozva az 1723: I. és II. t.-c-ikkre, azaz ezt a nyilatkozatot, amely erre is hivatkozott, egyezőnek deklaráljuk: akkor mi nyíltan, beszületelen feltéte is feltéte is minden irányban csak egyet mondtunk és egyet állapítottuk meg. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

És azért a t. képviselő ur hába mondja nekem, hogy mi támadjuk meg a trónörököségi rendet és hogy ez az egész dolog fölösleges. Fölösleges?

Hát kérem, ennek a vitának lefolyása, azok a bizonyos okoskodások, azok a bizonyos körmoniónt következtetések, azok az egymás ellen állított tételek, az orszákok aggályok azt bizonyítják-e, hogy ez a dolog fölösleges volt? Azt hiszem, a tények ellenkezőt bizonyítják. (Élénk helyeslés jobboldal.) En is azt állítom, hogy a törvényjavaslattal nekül is tisztá lett volna a kérdés a bíró előtt. De ki az a bíró, hol van az a fórum, mely e felett ugy itél, hogy minden kélyt kizárjon és minden nyugtalanító kétlekedésnek és teszegetésnek végét vesse? Hol van az a bíró, aki itéljen talán utólag? Előzőleg kell azt eldönteni és lehet-e bíró más, mint a törvényhozás? Lehet-e ez más, mint aki egyedül van hivatva törvényt magyarázni az 1791-iki t.-c. értelmében a törvényhozás összességében, a maga egészében? (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Mert amikor én idehoztam ezt a javaslatot, — nemcsak törvénytisztelőből, de azért, hogy ez a hitelesen magyarázat megadassék — akkor azt mondtam, hogy mi a trónörököségi rendjé akarjuk bizonytalanra tenni és megámtadni, holott éppen konkrét esetben, világos, minden kélyt kizáró autentikus magyarázatát provokáljuk a törvényhozásnak, amely erre egyedül kompetens, bocsánatot kérek, ezt joggal, alappal, indokkal nem lehet. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Még kevesebb jogosultsággal bír a t. képviselő ur utolsó vádja, amit nagy emfázissal adott elő. A t. képviselő ur azt mondja, hogy játék ez. Játék? Hát mióta játék egy kérdés törvényhozási eldöntése? Játék-e az, aki valamely kérdést akkor, amikor még nem tétik labdájává mindenlele törekvésnek (Élénk helyeslés a jobboldalon.) és mindenlele olyan irányban megindulható mozgalomnak, amely annak veszélyes és következeiseiben végetes jellegűt adhat, intézkedést teremt és döntést létesít? A játék az, ha valaki a véletlenre akarja bízni a kérdést, mert a játéknak eleme a véletlenség és a bizonytalanság tarka esélyei. (Tetszés a jobboldalon.)

Aki nem a véletlenre, nem a bizonytalan fellegaslatokra, nem ingadozó fejleményekre és okoskodásokra, hanem egy törvénynek világos interpretációjára és inartikulációjára akarja a kérdés eljuttatását bízni, az nem játszik, hanem óvatosan gondoskodik arról, hogy az országnak ez a nagyon kényes, emi-menter fontos és elementáris erővel, jelentőségű és súlylyal bíró nagy kérdése a törvényhozási tennében általában megnyugvással egyszer és mindenkorra elintéztessék. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Kérem a javaslat elfogadását. (Zajos és hosszas helyeslés jobboldal.)

(A szavazás.)

Élnök felteszi a kérdést a beadott határozati javaslatokkal kapcsolatosan.

Polónyi Géza a kérdés fölvetéséhez szól. Az egész törvényjavaslattal három részből áll, törvény-szövegből, pro memoriaból és törvényes dispozióiból. Tehát a kérdést fel kell osztani három részre.

Szilágyi Dezső: Az a sorrend, amelyet az élnök proponált, helyes, de egy kifejezett, az élnök székéből határozottan kifejezett fenntartással. Először szavazásra bocsátandó maga a törvény szövege, amely egyetlen egy szakasz; de azzal a fenntartással, hogy ha ez elfogadtatik, még a módosítványok felett külön szavazás következik. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ha nem fogadtatik el a törvényjavaslattal, természetesen, a módosítványokat sem lehet feltenni.

Széli Kálmán miniszterelnök: Ez a törvényjavaslattal semmielőre promemoriából nem áll. (Zajos felkiáltások a baloldalon: *Bravó! Igaza van!* Élénk helyeslés és taps a bal- és szélső baloldalon.) Hogy ezen mit tapsolnak és örvendenek a t. képviselő urak, azt nem értem, mert az egész más...

Rakovszky István: Most meg egymást nem értik! (Zaj.)

Széli Kálmán miniszterelnök: Sejttem, hogy mire gondolnak a képviselő urak; bízzák azt csak mirenk. A képviselő urak nem lesznek olyan olmekék, hogy ebben a kérdésben köztünk a legkisebb differenciát felidőzhessék. (Ugy van! Élénk helyeslés a jobboldalon.) S ha válltetett miökődéssel ez eddig nem sikerült, nem is fog sikerülni a vitának ebben a végső stádiumában sem. Mert egészen más az, amit **Szilágyi** képviselő ur mondott — és heyesen mondotta — hogy örök emlékül is szolgál és egészen más, mikor a t. képviselő urak ugy nevezik, hogy van itt egy törvény s van itt egy pro memoria rész. Bocsánatot kérek, ez még élnök sem sikerült; (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) komoty differenciának pedig el nem fogadom. (Élénk helyeslés jobboldal.) Itt nincsen pro memoriaról szó; itt egyszerűen egy törvényjavaslattól van szó, amelynek egy dispoziatív bekezdése van, mely azt mondja: beciakelyezük a kö-

vetkező nyilatkozatot; nem pro memoriat, de nyilatkozatot. (Helyeslés a jobboldalon.)

Ennek előrebocsátása után én is arra kérem a t. Házat, méltóztassék a szavazást úgy feltenni, amint az elnök ur óhajotta és amint Szilágyi Dezső képviselő ur magyarázta.

Visontai Soma szerint a miniszterelnök mostani álláspontja ellenkezik a vita során eloglalt álláspontjával.

Szilágyi Dezső: T. Ház! Ez csak a felfogásoknak összezavarására vezet!

Polonyi Géza: Milyen címen beszél?

Szilágyi Dezső: Szavaimat magyarázom. Az én felfogásom szerint, amint mondtam, itt nem három szöveg áll egymással szemben, hanem csak módosítások állnak. Ilyenkor a szavazás mindig úgy szokott történni, hogy a módosítások felett külön döntenek. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Madarász József: Ezt mondja a házszabály! (Mozgás és zaj.)

Szilágyi Dezső: Igenis, így szokott történni; még pedig a sorrendre nézve azt tartom helyesnek, hogy a szövegnek ily fenntartással szavazásra való feltétele után teendők fel a módosítványok.

Rakovszky István előbb a bevezetést tételné fel a kérdést, aztán a miniszterelnök módosítására s ha azt elfogadják, akkor elesik az ő határozati javaslata.

Gajári Ödön: Tökéletesen áll az a felfogás, amelyet Szilágyi Dezső nyilvánított.

Elnök: Felteszi a kérdést a Szilágyi Dezső ajánlotta sorrendben.

A Ház elfogadja a törvényjavaslat szakaszát az igazságügyi bizottság szövegezése szerint, a miniszterelnök módosítványával s mellőzi a beadott határozati javaslatokat.

Elnök az ülést öt percre felfüggeszti.

(Kérvények.)

Molnár Béla előadó: A tüzőlté-költségekhez való aránylagos hozzájárulás iránt alkotandó törvény tárgyában az a véleményem, hogy adassék ki a belügyi, igazságügyi és kereskedelemügyi minisztereknek az idevonatkozó kérvény.

Óváry Ferenc: Ajánlja, hogy a községek két százalékot fizessenek a tüzőlté-költségekhez. Mert ha tüzőlté-ságot létesítünk, ez által a tűzárk csökkenni fog a községekben, — ennyit tehát megerősítés nélkül fizethetnek. Kész örömmel fogadja el az előadó javaslatát. (Helyeslés.)

Molnár Béla: A nagymérvű pálinkaivás korlátozása tárgyában beadott kérvények adassanak ki a belügyi és pénzügyi minisztereknek.

Rátkay László pártolólág nyilatkozik az előadó javaslatáról.

Molnár Béla: A borhamisítás megállítására tárgyában beadott kérvények adassanak ki a belügyi, kereskedelemügyi (öldmivvelésügyi minisztereknek.

Kalmán Károly hozzájárul az előadó véleményéhez.

Molnár Béla: A rábaszabályozási kölesön rendezése tárgyában beadott kérvények adassanak ki a pénzügyi és földmivvelésügyi minisztereknek.

Bolgár Ferenc: Győr vármegye kérvényét pártolólág kéri az illetékes miniszterek elé terjeszteni.

Bakovszky István: Tökéletesen egyetért Győr vármegye kérésével. Föntartja magának a jogot, hogy ezt a dolgot a költségvetés tárgya sánál ismét szóba hozza.

Buzáth Ferenc hasonló szellemben szól a kérvényhez.

Lukács László pénzügyminiszter: Céltól nem látja annak, hogy az említett javaslat elfogadtassék, ellene azonban elvi meggyőződése nincs. Ismertetni a Rábaszabályozás ügyének eddigi állapotát. A miniszter maga járt el, hogy a Rábaszabályozási tárgyaság előnyös kölesönöket kapjon, sőt adóvisszatérítéssel is segítette rajtuk, odáig azonban nem mehett a kormány, hogy a kölesönt államosítsa. (Helyeslés.)

Bolgár Ferenc visszavonja indítványát.

Papp Samu kéri, hogy mivel a Tordán felállítandó gimnázium tárgyában hosszasan óhaj szólni, erre vonatkozó beszédét holnap mondhasssa el.

Elnök a kérvények tárgyalásának folytatását holnapra tűzi ki s az ülést 1/3-kor bezárja.

BELFÖLD.

Az új ülészek. Az eddigi intézkedések szerint dr. Neményi Ambrus a képviselőház pénzügyi bizottságának előadója, a Ház pénteki ülésén fogja előterjeszteni az 1901. évi költségvetésről szóló bizottsági jelentést. Az országgyűlés negyedik ülészkát alkalmasint szombaton rekesztik be, mire az ötödik ülészkát a képviselőház keddi ülésében nyitják meg.

A csongrádi mandátum. Néppárti oldalról jó ideje azt híresztelték, hogy Csongrádon nemcsak megalkult, de nagyobb sok tagot számlál a 48-as néppárti az általános választások idején övé lesz a csongrádi mandátum. Most azonban, hogy Gajári Ödönt meg fogják választani Belényesen és így megürül a csongrádi mandátum, általános meglepetésre Hegyi Antal plébános, annak a sokat emlegetett 48-as néppártinak a vezére, — Kossuth-párti programmal kiáltotta ki magát jelöltnek a hivei által. Ez a hír a Kossuth-pártban meglehetősen izgalmat keltett, mert a párt liberális tagjai egyszerűen perhorreszkálják azt, hogy valaki, aki közismeretes néppárti ember s aki mint

plébános, Kossuth Lajos halálakor nem engedte a templomában meghuzatni a harangot, a Kossuth-párt cégére alatt jusson be a parlamentbe.

A miniszterelnök üdvözlése. Széll Kálmán miniszterelnökhöz ma Eperjesről a következő tívrat érkezett:

A Bárdossy Jenő főispán fogadása alkalmából Eperjesen egybegyűlt ünneplő közönség ezen örövendetes alkalmat fel kívánja használni, hogy nagyméltóságod és kormányja iránti rendületlen bizalmának, észinte ragaszkodásának hazánk jobb jövőjébe vetett hitből folyó lelkesedéssel kifejezést adjon, Sárosmegye ünneplő közönsége.

Stadler érsek és a pápa. Stadler szerzestevői érsek római látogatásáról a prágai *Narodni Listy* állítólag megbízható helyről a következőket jelenti:

A pápa azt mondta, hogy jól tudja, hogy milyen nehézségeket gördítenek az érsek elé a hit szabad terjesztésében és hogy ezek az akadályok éppen azoktól származnak, akiknek a fennálló egyezmények értelmében az egyházat támogatniok kellene. A pápa felszólította Stadlert, hogy tudassa vele megdorgálásának okát és *sajátla, hogy azt nem közölték előbb a szentszékkel*, amint ezt az egyházi törvények a katolikus hatalmaknak megszabják. *Ezek a hatalmak csak úgy dorgálhatnak meg főpapot, ha a dorgálást előbb helybenhagyás végett Rómával közli.*

A *Narodni Listy*nek e feltűnést keltő híret ma szóvá tette a pénzügyi bizottság ülésén Justh Gyula. Justh felszólalásában előrebocsátotta, hogy annak idején az egész ország meglegedéssel vette tudomásul és kérdi a miniszterelnököt: van-e erről tudomása s ha igen, szándékozik-e eljárni a korona tekintélye és a magyar állam méltósága megóvásának érdekében?

Széll Kálmán miniszterelnök azt hiszi, hogy a szóban forgó hírlapi közlemény kizárólag a külföldi levelezőknel gyakran előforduló hirhajászatnak a szüleménye. Mert az a levelező arról alaposan értesíthetett volna, hogy a pápa mit mondott Stadler érseknek. Annál kevésbé tehető fel, hogy a közlemény megfelelna a valóságnak, mert római nagykövetünknek a külügyminiszterhez intézett igen alapos és kimerítő jelentésében, melyet szölv ismer, erről a legkisebb szó sincs. A pápa öszentsége fogadta Stadler érseket, mint minden főpapot, aki ezen Anno Santo alatt hódolni ment Rómába. Ismétli, hogy véleménye szerint a közlemény tisztán a *Narodni Listy* tudósítójának a képzeletéből származik s hogy ennéltova abból semmi következesek sem vonhatók.

A pénzügyminiszterium költségvetése. A képviselőház pénzügyi bizottsága ma elintézte a pénzügyminiszteri tárcza költségvetését is és ezzel befejezte az 1901. évi állami költségvetés részletes tárgyalását. A mai vitában Komjáthy az osztálytanácsosok és miniszteri tanácsosok létszámának árusulásának megengedését kérte és feltűnőnek tartja, hogy a külföldi dohánnyért többet adunk ki, mint amennyit idebaza a termelőknek fizetünk.

Lukács László miniszter válaszolja, hogy nemcsak a nyílt hanem az indirekt cukorprémium megszüntetése iránt is folyamatba tétettek a tárgyalások, s csak óhajadtok lenne, hogy ez iránt az öszes érdekelt államok közt létrejöjjenek a megállapodások.

Ha a dohánnykivitel tovább is oly örövendetes fog fejlődni, mint ez idő szerint, remény van arra, hogy a kivitelre való dohánnytermelés még inkább ki lesz terjeszthető. A saját termelésű dohánny használatának megtöltása a nagymérvű csempészet megakadályozása céljából történt; külföldre pedig azért fizetünk oly sokat, mert a magyar dohánny nem volt alkalmas szivargyártásra; ujabban azonban braziliai eredetű dohánny magvakkal kísérletek történtek, melyek sikeres eredményre vezetettek.

A bizottság ezzel befejezte az egész költségvetés részletes tárgyalását. Azután az általános pénzügyi jelentés előadója, Neményi Ambrus előadta, hogy mily alapon s mely irányelvek szem előtt tartásával véli az általános jelentést szerkesztendőnek. — Komjáthy és Justh Gyula természetesenek talájják, hogy a jelentés a bizottsági többség nézetét és felfogását fogja vissza-tükrözteni s ennéltova ök, akik nem szavazzák meg a kormánynak a költségvetést, nem is szólnak hozzá a jelentés megállapításához. Matlekovics és Lukács miniszter további felszólalása után a bizottság hozzájárult ahhoz, hogy a bizottsági jelentés az előadó előterjesztés értelmében szerkesztessék. A jelentést csütörtökön délután 5 órakor tartandó ülésében fogja a bizottság hitelesíteni.

Az öszszeríthetetlenégi bizottság ülése. A képviselőház öszszeríthetetlenégi bizottsága Apáthy Péter elnökével ma ülést tartott, melyben a bizottság tagjai közül Angyal József, Benák Károly, Dózsa Endre, László Mihály, Rátkay László és Rudnyánszky Béla előadó voltak jelen. A mai ülés napirendjére a következő öszszeríthetetlenégi bejelentések voltak kitűzve: Láng Lajos (a Schlick-vasöntöde r.-t. elnöke), gróf Andrásy Gyula, gróf Wenckheim Frigyes és gróf Karácsonyi Jenő (az első magyar általános biztosító-társaság választmányi tagjai), gróf Nákó Kálmán (az osztrák-magyar államvasutársaság magyar bányái, hutái és uradalmi vezérigazgatójának tagja), Lukács Béla és Mandel Pál (a zalathnai kénkovand ipar r.-t. igazgatója), Neményi Ambrus (a Ferenc-esztona igazgatója tagja) Bedő Albert (az erdélyi erdőipar r.-t. igazgatója tagja), Radocza János (a Teleion Hírmondó r.-t. igazgatója tagja) és Dániel Márton (a Nobel-dinamit r.-t. igazgatója tagja.)

Gróf. Wenckheim Frigyes, gróf Karácsonyi Jenő, gróf Andrásy Gyula, Láng Lajos és Lukács Béla gátolva lévén a megjelenésben, újabb határidőre leendő megidőztetésüket határozta el a bizottság. A gróf Nákó Kálmánra vonatkozó bejelentés tárgyában elhatározta a bizottság, hogy az ügy elbírálása céljából beszerzessenek a kereskedelmi minisztériumtól az osztrák-magyar államvasutársaságnak az állammal kötött esetleges szerződésai. A Mandel Pál, Lukács Béla és Bedő Albert képviselőkre vonatkozó öszszeríthetetlenégi bejelentések tárgyában a bizottság ki-mondta, hogy nem forog fenn öszszeríthetetlenégi esete, mert az illető vállalatok mincsenek az állammal szerződéses viszonyban. Az öszszeríthetetlenégi tenn nem forgását mondta ki a bizottság továbbá a Neményi Ambrusra vonatkozó bejelentés tárgyában is, mint-hogy a Ferenc-esztona építése már régen befejezetett. A Radocza János és Dániel Márton képviselőkre vonatkozó bejelentések tárgyában a bizottság elhalasztotta a határozathozatát. Ezzel az ülés véget ért.

KÜLFÖLD.

Pairschub Ausztriában. A *Neues Wiener Tagblatt* révén jelenti bécsi tudósítónk: Politikai körökben beszélik, hogy a Reichsrath egybehívásakor pairschub lesz. A kormány állítólag már megtervezte az idevágó előterjesztést a felségnek.

A kínai béke feltételei.

Budapest, november 13.

Egy pekingi félhivatalos tívrat közzéteszi a hatalmak békefeltételeinek azokat a pontjait, amelyekre nézve a hatalmak pekingi képviselői véglegesen megállapodtak. A pontosabb szövegezést a tárgyaló diplomaták még fenntartották ugyan, de lényegében ezeket követelik a hatalmak a Kínához intézendő jegyzékben, amelynek bevezetésében ki fogják mondani, hogy a jegyzék visszavonhatatlan döntés természetével bír.

A kínai kormány ellenében támasztandó követelések között első helyre teendő az a követelés, hogy egy kínai császári herceg Berlinbe követséget vezessen, amely a kínai császár és a kínai kormány nevében *sajnálkozását fejezze ki báró Kettler meggyilkolásáért*. Azonkivül a követ meggyilkolásának *színhelyén latin, német és kínai felirattal emlékmű állíttassék*. A fölliratok szintén a kínai császárnak az azon a helyen elkövetett gazságon való *sajnálkozását fogják kifejezni*.

Azután következnek az a követelés, hogy Kína halállal büntesse azokat a főbünösöket, akiket már részint a szeptember 25-iki kínai ediktum, részint a hatalmasságok követői megneveztek, ugyszintén azokat, akiket esetleg ezután fognak még megnevezni. A kínai kormány valamennyi alprefekturában két éven át egy császári rendeletet függesztesse ki, amely 1. halállal fenyegetsen mindenkit, aki a boxerséktának tagja, 2. közzétegye a bünösökre rótt büntetéseket, 3. felelőssé tegye az alkirályokat, valamint a tartományi és helyi hivatalnokokat kerületük rendjének fönttartásáért és elrendelje, hogy azok a hivatalnokok, akik az idegenek ellen irányuló szerződészegést, vagy zaklatást tőrnek azonnal megosztassanak hivataluktól és soha többé hivatalt ne viselhessenek.

Mindazokban az idegen és nemzetközi temetkező helyeken, ahol a zavargások alatt meggyalázták a sirokat, *engesztelő emléket állíttasson a kínai kormány*.

A cunli-jamen teljesen reformálendő és az idegen követeknek az udvarral való érintkezése akként rendezendő, amint a hatalmasságok meg fogják állapítani.

A hatalmasságoknak az állam és magánosok károsodásáért megfelelő kártérítés fizetendő. A fizetendő összeg, mint a megegyezés határozottan kiemeli, magában foglalja azokat az összegeket is, amelyeket azoknak a khinaiaknak kell fizetni, akik az idegenek szolgálatában szenvedtek kárt.

A Khinába való fegyverbehozatal tilalma újabb intézkedésig érvényben marad.

Minden egyes hatalmasságnak joga legyen követsége számára állandó védőőrséget tartania. A követségek negyedét, amelyben khinaiak nem lakhatnak, védelmi állapotba helyezik.

A takni erődök, ugyszintén más erődített helyek, amelyek a tengerrel való szabad közlekedést akadályozhatnák, lerombolandók.

A hatalmasságok ki fognak jelölni a főváros és a tenger között néhány pontot, amelyeket katonasággal fognak megszállni, hogy mindenkor biztosítsák a követségek székhelye és a tenger között való akadálytalan közlekedést.

London, november 13.

A *Globe* egészen véve kielégítőnek tartja azokat a feltételeket, melyeket a pekingi követek megállapítottak és lényeges követelésnek mondja, hogy a boxer szekta elnyomására vonatkozó proklamációk akként szövegezzenek, hogy meggyőzzék a lakosságot a civilizáció elleni további ellenállás hiábavalóságáról. A proklamációban fel kell sorolni a lelejtett, degradált vagy másképp megbüntetett hercegek, mandarinok és hivatalnokok neveit és bűneit. Továbbá alá kell írni a proklamációt a császárnak, de ezt megelőzőleg az idegen követek jóváhagyására alá kell terjeszteni. A hatalmaknak legyen joguk a proklamáció nyilvános kifüggesztését ellenőrizni. A fegyverbeviteli tilalmat a *Globe* hiábavalónak tartja, mert Khiná maga állíthat elő fegyvereket. Ami az özevgy császárnak várható ellenállását illeti, a vételes hercegek és hivatalnokok kivégzése és a proklamáció kibocsátása ellenében a lap azt javasolja, hogy a hatalmak az özevgy császárnál éheztesse a kényszerítést megadásra, amennyiben korlátozzák a theavámok bevitelét, amelyek a császári kintárba folynak be. A hatalmak végső óéja az kell, hogy legyen, hogy oly helyzetbe hozzák Khinát, hogy maga intézhesse sorsát és meggyőződjék, hogy a hatalmaknak mincsenek továbbmenő indítói okai. Ezért sajnálja a *Globe* az oroszoknak az Amur mentén való elővonulását és a mandzsuriában elkövetett kegyetlenségeket és azt ajánlja, hogy Európa lépjen megállapodásra az orosz tulkapások visszautasítására céljából.

A *St. James Gazette* a követek feltételeit kitűnőnek tartja, mégsem hiszi, hogy azok a Ketteler báró emlékszóbrára vonatkozó követelés kivételével végrehajthatók legyenek, ha az üldözöndő személyek közt magas hivatalnokok, mint amilyen Tuán herceg is, vannak. A lap kétségbe vonja annak a lehetőségét is, hogy kártérítés fizetésére kényszerítsék Khinát és a fegyverbehozatal eltiltását szintén céltalannak itéli.

London, november 13.

A Laffan-iroda egy washingtoni távirata jelenti, hogy a hatalmak tulmagas követelése az amerikai kormánytól visszatuzstést szült. Az amerikai kormány elleni a bünös hercegek és főtisztviselők kivégzéséről vonatkozó követelést, ugyszintén a hatalmak által igényelt kártérítést összegezt. 600 millió taelt (2000 millió korona) is tulmagasnak tartja. Az ugyanis a véleménye, hogy e hadisra a tónk szélére juttatná Khinát. Mindazonáltal a kormány hozzájárul a hatalmak javaslataihoz, már a szolidaritás tekintetéből is, de követelt utasította, hogy igyekezék mérsékelőleg hatni a tárgyalásban.

New York, november 13.

A *Herald*nak jelentik *Washingtonból*, hogy Hay külügyminisztert nagyon elkedvetlenítették azok a pekingi jelentések, hogy a követek meg akarnak büntetni minden befolyásos khinai embert, aki nézetük szerint a khinai kormány kibégüléséért felelős és hogy a kártérítés összegét 600 millióban akarják megállapítani. A washingtoni hivatalos körök úgy vélekednek, hogy csakis a *követlen bünösök megbüntetésével* kell példát statuálni és hogy 200 milliónál nagyobb kártérítést nem kell követelni.

London, november 13.

A taku-sauhaikvani vonalnak az angolok kezére való átadásáról szóló híre a következőket jegyzi meg a *Morning Post*: Ha a hír igaz, az orosz kormány lojalitásáról és belátásáról tesz bizonyosságot. Ha egy

oros csapatparancsnoknak szabad volna angol területet erőszakkal hatalmába keríteni, akkor Anglia közreműködése Oroszországgal képtelenség volna és Angliának szükségképpen lépéseket kellene tennie tulajdonjogának biztosítására. Ha valamely állam a másikkal tulajdonát elfoglalja, az a kihívás legegyszerűbb alakja. Lehetetlen ennélfogva, hogy a panaszlott aktusok az orosz kormány tudtával vagy jóváhagyásával történeek volna. A vasut visszaadása jó jel a szövetségesek egyetértésének megővására nézve.

Péttervár, november 13.

A *Novoje Wremja* jelenti Mergenből, Mandzsuriából, 10-iki kelettel: E hó 4-én tunguzok támadtak meg egy 3000 főnyi vasuti munkásapattot és a mandzsuri vasutnak 150 főnyi védőőrségét. Amint az orosz ágyuk néhány lövést tettek, a támadók visszavonultak. Az oroszoknak sem halottjuk, sem sebesültjük nem volt. Mergenben azt beszélik, hogy az erdőkben nagy tunguzbandák vannak, amelyek bosszút akarnak állani az oroszokon.

Berlin, november 13.

A szövetségtanács helybenhagyta a khinai expedíció költségéről szóló 1900. évi harmadik pótköltségvetést.

London, november 13.

A Reuter-ügynökség jelenti Pekingből e hó 11-éről: Az özevgy császárné haláláról szóló hír egyre tartja magát. De a hírt megerősítő jelentés nem érkezett.

HIREK.

Budapest, november 13.

— BUDAPESTI NAPLÓ. November 15-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A király vadászaton. *Gödöllőről* jelentik, hogy a király tegnap este háromnegyed kilenc óra körül odaérkezett. Ma délelőtt tíz óra körül Valkóra ment ő felsége hajóvadászatra. Kíséretén kívül *Bischitz* lovag, *Yöl* lovag várkapitány, *Darányi* Béla igazgató, *Deininger* és *Nick* jószágigazgatók vettek részt a vadászaton.

— Gimnáziumozás. A király dr. *Hoór Tempis* Mór budapesti műegyetemi magántanárának a műegyetemi rendkívüli tanári cimet adományozta.

— Pozsonyiak a földmívelésügyi miniszternél. *Darányi* Ignác földmívelésügyi miniszter a nála járt pozsonyi küldöttség tiszteletere tegnap ebédet adott. Az ebéden *Szilágyi* Dezső is megjelent, mint Pozsony város egyik országgyűlési képviselője.

— Maria Teresia királyné emléke. November 29-én van a budapesti tudomány-egyetem újjáalapítója, *Mária Teresia* királyné halálának százhuszadik évfordulója. Az egyetemi tanács az idén is kegyelettel üli meg az évfordulót és ezen a napon ünnepi gyászistentiszteletet tart az egyetemi templomban.

— Páris szegfűje. A szegény virágárusleányoknak is hoz olykor a sors egy kis szerencsét. Nem éppen gazdag férjet mindig, de más értéket. Például egy párisi virágárusleányt rávezette a zöld szegfűre, amely mindenesetre nagyon érdekes virág s nem csuda, hogy a párisiak az első időben több frankjával fizetik meg egy-egy szálat. A virágárusleány egy napon néhány esep annit esőpenteget vételtenül egy vázába, amelyben fehér szegfűk voltak. A következő pillanatban meglepetéssel látta, hogy a szegfűk szép halványzöldek. Amikor persze olyan jó vásárt csinált a zöld szegfűvel, nagyban küldte őket a piacra s a rendőrség közbelépése, amely eltiltotta az ilyen módon festett és még illatukban is veszedelmes virágoknak az elárusítását, már nem bántotta tulságosan érzékenyen, mert jó kis pénzt beszédett már a virágárus. A zöld szegfű ezzel nem pusztult el azonban. Felkapták Londonban is később s most újában megint Párisban pártolják. Nyilván feltalálták a festésének ártalmatlanabb módját, hogy szabad az útja. Általában nagy kérdés Párisban a virágfestés. A Sorbonneban előkelő kémikus tart róla előadást s igen előkelő urhölgyek sem röstelnek elfáradni ezekre az előadásokra.

— A cári család a költőnek. Carskoje-Szeloban szobrot emeltetett a cári család *Puskinnak*, a nagy költőnek, akit halála évfordulója alkalmából csak nemrégiben ünnepelt az egész művelt világ. Ott emelték a költőnek a szobrot, ahol itjkorát élte s első költeményeit írta. Az ünnepség megható volt: részt vett benne *Puskin* rokonsága és a cári család. A szoboravatás után *Iván* és *Konstantinovic* Gábor nagyhercegek, két esőpp fluska, lépett a szoborhoz s gyönyörű koszort helyezett el. Csupa virág környékezte a szoborem nagy fantosának szobráit.

— Vége! Elmúlt az összehalmozott ragyogás, amely hónapokon át magához vonta Párisba az egész világot. Es permetező esővel mult el, borzongató hűvösséggel, az ősi elmúlás kellekivel. Este volt, de az emberek a kíméletlen idő sem tudta egyszerre elzavarni, ott tévelygtek még sokáig a nedves utakon, a bezárt pavilonok között. A franciák örültek a kiállításuknak, büszkék voltak rá az ő lelkes temperamentumukkal és amilyen jókedvű örömmel volt tele a lelkiük, amíg állt a nagy, nyüzsgő világvásár, olyan méla érzéssel érezték át az ünnepi elenyésztését. Messzire is elhat szívüknek ebből a melankoliájából egy-két rezgés a rokonzó lelkekbe, akik szeretik a franciákat. A ragyogás jeleneteiről nem lesz már több krónika, most még akad egy-két hírfoszlány az utolsó napok életéről és egy-két adat az eredményről. Tizenkettődikén majmen naplementéig még verőfényes, kemény, szép idő volt. Százozerek gyűltek össze a Szajna partján a végső bucsúzásra. Paloták csarnokai, erkélyei zsibongó tömegekkel teltek meg, a Petit Palais átözönlötte a hatalmas emberáradat, hogy a pazar műkincesekben még egyszer gyönyörködhesek. Egy nappal később már meg minden kincs vissza a magánosok házába. Isten tudja, mikor kerül egybe megint olyan dus bőségben ennyi szép holmi. A Mars-mezőn a villamosság és a ruházat palotáiban is rengeteg sok volt az ember. A sok teknikai csudának ezer meg ezer a bámuloja. *Leonhard* Shart gurodifonja, ez a csudás alkalmazása a drót nélkül való telefonozásnak a fonográfal egybekötve, az utolsó napon az Eiffel tornyon volt felállítva, s onnan fél mérföldnyire is elhallatszott, amint a Marséillaisét zengte. Oriási volt mindentelē a tölongsás, fél millió ember szorongott a kiállítás területén. A legutolsó vasárnapon 589.488 ember volt a látogató. Az 1889-iki kiállítás utolsó vasárnapján 162.039, legutolsó napján pedig 370.354 látogatója volt a kiállításnak. A mostani kiállításnak azonban sokkal impozánsabb méretűi voltak, mert az összes látogatók száma körülbelül ötvenöt millióra rugott. Az utolsó napon csak öt centimebe került egy jegy és sokan vásároltak belőlük emlékül is. A kiadott tikketekből mintegy tizenhét millió maradt meg, csakogy már mind el lett előre adva, ugy hogy hatvan millió frank bevételt hajtott a kiállítási alap javára, mely alap az állam, továbbá Páris városának hozzájárulásával és a helypénzekkel együtt százhusz millió frankra növekedett. A kiállítás nem záru deficitelt, mert a Grand Palais, Petit Palais, a Sándor-híd és a Szajna két partjának kitépítési költségeit le kell vonni az összes kiadásokból. Ezek a művek megmaradnak s emlékei lesznek a fényes napoknak.

— A Pílvax-emléktábla hibái. Az elmúlt héten egy hírbn megemlékeztünk a Pílvax-kövész emléktáblájának grammatikai és ortográfai hibáiról. Az emléktáblát a *Történelmi Erelye Múzeum* készítette, a hibákban azonban az erekye-múzeumnak nincs része. Erre vonatkozólag a következő érdekes levelet kaptuk: Az erekye-múzeum igazgatósága s különösen ennek buzgó megteremtője, *Kuszló* István vetette fel az eszmét és indítványt, hogy ezt a táblát létesítse. A követ a szinyérváraljai bányatulajdonos, *Kepes* és társa adta díjtalan és *Köllö* Miklós vállalkozott a telirat bevésztésére. *Nedovoszták* János honvédmű, aki jelen volt a Pílvaxban a Talpra magyar élszaválásánál, fizette ki a bevésztés költségeit, 69 korona 20 fillért. Az indítványozó múzeum igazgatósága Zimaitól új zeneszerzeményt is kapott s ezzel akart egy szép lelkesítő ünnepélyt rendezni a tábla leleplezésére. Gróf *Kreith* az asztaltársaságokat s *Klein* Pált felkérte, hogy helyettesek el a táblát és leleplezzék is le. — Minderről a *Történelmi Erekye-Múzeum* mit sem tudott és így nem volt alkalma a hibákat kijavíttatnia.

— Az akták halottja. *Kolozsvár-ról* jelentik lapunknak: A minap a helybeli törvényszéknél irodavizsgálat alkalmával, a bünügyi kiadványoknál néhány kisebb rendeltenséget tapasztalt a vizsgáldó bizottság. Az elnök az expedíciósállal megbízott hivatalnokot, *Roth* Lajost a szabálytalanságok rendezésére hívta fel. *Roth*, akit tulérzően, rendes, munkás hivatalnoknak ismertek, annyira czivere vette a dolgot, hogy az éjjel morfmot ivott és meghalt.

— Egy bünpör statisztikája. A konizti bünpör végtárgyalásának költségei harmincezer márkát tettek ki. A törvényszék összesen összesen 169 tanut idézt be s ezek közül 131 meg is jelent. Ezek a költségek lényegesen fel fognak szaporodni, ha a felsőbb íórum helyt ad az ügyész és a védők felelőbészésének.

— A ha-kötelesek összelírása. A székeslőváros katonai ügyosztályában e hó elsőin kezdtek meg azoknak a hadköteleseknek az összírását, akik a jövő márciusban kerülnek sorozás alá. Ezek azok az ifjak, akik az 1880. 1879. vagy 1878-ik évben Budapesten vagy a vidéken születtek. A jelentkezés nagyon gyéren folyik, ezért az ügyosztály újból íólvára a megjelenésre a jövő év ujoncat, mert a nyomos ok nélkül elmaradókat érzékeny pénzbirággal fogják sújtani.

— **Az orfeumok és a főkapitány.** A főkapitány ma vendégül cíválta magához az orfeum-direktorokat s szép, hazafias beszédet mondott nekik. Azt mondta nekik, hogy a másornak fele magyar kell, hogy legyen, de az volna igazán rendjén, ha háromnegyed része lenne magyar és csak egynegyed része nemzetközi, illetőleg német. Aztán meg ecember elsejétől kezdve vége az ugynevezett lengyel uralomnak. Ezeket az énekeseket kitiltotta Budapestről a főkapitány. Amár nem tudni, hogy miért? Ha anglusul, franciául, németül, spanyolul, olaszul, hollandusul és mindenféle nyelven szabad kornyikálni az orfeumban, hát miért nem szabad lengyelül. Eredetnek az is eredeti és érdekes is. Mi igazán nem kívánjuk hallani, de kíváncsiak vagyunk arra, hogy mi az indoklása ennek a kivételnek. Végül kijelentette a főkapitány, hogy az ugynevezett jámbortársaságokat rendőri felügyelet alá helyezi. Az orfeumdirektorok kijelentették, hogy meg vannak elégedve az intézkedésekkel s ezzel az ügy elintéztetett.

— **Csatorna a Jegestengerhez.** Oroszország még nem építette ki a transzibériai vasutat s máris újabb óriás összekötő utvonali létesítésének tervével foglalkozik. Csatornát akar ásni a Finn-tengerből és a Jegestenger között. Oroszország újabb időben nagy figyelmet fordít a Jegestenger partvidékeire, úgy hogy nagy gazdasági és stratégiai jelentősége lesz a csatornának. Tervebe vett mélysége olyan lenne, hogy a legnagyobb hadihajó minden bizonnyal járhatna rajta. Kijelölt útja a Finn-tengerből a Néván keresztül a Ladoga-tóba, innét az Omega-tóba és végül a különféle kisebb tavakon keresztül a Fehér-tengerbe vezet és Sorockaja mellett ömlik ebbe. A tavak, amelyeket a csatorna érinteni fog, eléggé mélyek, úgy hogy a főszulit most már csak arra fogják fektetni, hogy a közbeeső folyók medreit kibővítsék, ami, a kedvező talajviszonyokat tekintve, nem lesz nehéz munka. A csatorna hosszúságából 473 kilométer eszik a szabályozott folyókra és 490 kilométer a közbeeső nagy tavakra. Az új csatorna nagy befolyással lehet a közbeeső vidékek növénytermelési és halászati viszonyaira. Mindenekelőtt azonban nagy jelentősége lesz hadászati szempontból, mert a hadihajók akadálytalanul közlekedhetnek Alexandrowsk, az új hadiállomás felé, a Jegestenger felé s tehát az Atlanti-Oceán felé is.

— **Orvtámadás és lovagiaság.** Irunk már arról a támadásról, amelyben Szerdahelyi Ferencnek, a Népszínház tagjának nagy része nemrégiben, valamelyik este a József-köruton. A feleségével ment hazafelé s a Technologiai Muzoum előtt négy fiatal ember előbb a feleségét inzultálta durva szóval, azután meg őt támadta meg. Az éjszakai skandalumnak az lett a vége, hogy Szerdahelyit a négy fiatal ember összeverte s mikor aztán az előhívott rendőr előtt számonkérni kellett volna arról, amit elkövettek, elfutott valamennyi, Berzevics Jenő joghallgató kivételével, aki másnap provokálta Szerdahelyit. A megtámadott színész segédét Clair Vilmos és Thury Zoltán azonban kijelentették, hogy ebben az esetben lovagias elégtételadásnak helye nincs. Szerdahelyi az esetet, amely a nyilvánosság előtt is nagy port vert föl, bejelentette az Otthonkörnek, amely a mai választmányi ülésen foglalkozott ezzel a kínos ügygel.

Az Otthon írók és hírlapírók körének választmánya ma délután három órakor Rákosi Jenő elnöklésével ülést tartott, amelyen Szerdahelyi Ferenc színész, Otthon-tag beadványát tárgyalta. Ebben a beadványban a nevezett elmondja, hogy éjnek idején nyújt és őt az utcán inzultálták s hogy másnap Berzevics Jenő joghallgató, aki az inzultust elkövette, elégtételt kért tőle. Szerdahelyi tudvalegőleg megtagadta az elégtételt. De ezzel az eljárással — ugymond — szakított a konvencionális felfogással, amely minden, a becsületet ért sebre egyedül gyógyító flastromként a párbajt írja elő. Az Otthon-kör azonban, mint erkölcsi testület jogosan megkövetelheti tagjaitól, hogy a fennálló társadalmi szokásokkal ellentétbe ne helyezkedjenek. Epp azért kéri a választmány véleményét. Néhány felszólalás után a Kör választmánya az úgy ama stádiumában, amely a beadványban foglaltatik és annak alapján itéli, hogy Szerdahelyi ur viszonya a klubhoz nem változott, ennél fogva különösebb határozat szükséges senn nem forogván, a választmány a kérvény felett napirendre tér.

— **Házasság.** Lustig Susman, aki a pesti zsidóhírközösgnek negyvenöt évig képzett és kedvelt vallásnara volt, tegnap ünnepele a legszűkebb családi körben nejelet, született Fuchs Rozáviával házasságának ötvenedik évfordulóját. Ebből az alkalomból nagy nagyszámu barátai, kartaizai és ismerősei, valamint ezreke menő volt tanítványai, akik közül igen sokan nagyon előkelő társadalmi állásba jutottak, szép óvációkban részesítették.

Dr. Róza Miksa óbecsei ügyvéd, az Óbecse és Vidéke munkatársa, e hó 21-ikén déli 12 órakor es-

küszik örök hányagat Deutch Rezsinkének, dr. Deutch Adolf orvos leányának, Bács Petrovosszól.

— **Egy kassai sikkasztó Brémában.** A kassai rendőrséghez érkezett hivatalos távirat szerint Bednarik Albert ipartestületi jegyzőt, aki nagyobb összegű elikkasztása után megszökött Brémában, amidőn éppen hajóra akart szállni, ma reggel elfogták. A kassai ügyesség intézkedett, hogy a nemzetközi szerződés értelmében a sikkasztót kiadják.

— **Vasuti katasztrófák.** Még el sem temették az *offenbach* vasuti szerencsétlenség áldozatait s már ismét két helyen is történt vasuti katasztrófa. Berlinből táviratozza tudósítónk, hogy *Kuldenkirchen* mellett, a Rajna vidékén tegnap reggel borzalmas szerencsétlenség történt. Egy vonat, mely munkásokat szállított, kiskiklott s egy kocsi felfordult. Hét munkás szörnyet halt, hárman súlyosan, a többiek könnyebben sebesültek meg. A szerencsétleneket bevitték a községbe. Utközben az egyik munkás belehalt seibe. A vonatvezetőt, a fűtőt és egy váltóőrt letartóztattak. A sinek hosszú uton meg rongálódtak. A másik katasztrófa, mint tudósítónk *Zürichből* táviratozza, *Münchenstein* állomás mellett történt. Délután két órakor robogott be az állomásra a *Delsbergből* jövő gyorsvonat. A vasuti híd mellett, amely tíz év előtt beszakadt, a gyorsvonat neki ment a szemben jövő tehervonatnak. A mozdonyvezető még jókor fékezett, különben egyetlen egy utas sem menekült volna meg. Így is nagyon erős volt az összetűkzés. A tehervonat mozdonya és három kocsija darabokra tört. Még nem tudják, hogy hányan sebesültek meg, mert a romokat még nem takarították el. A tehervonaton a marhák és lovak egytől-egyig elpusztultak. — Késő éjjel jelent egy másik zürichi táviratunk, hogy *Münchenstein* mellett a katasztrófa alkalmával hárman súlyosan megsebesültek. Egy utas a halálal vtrődik. A gyorsvonat három kocsija is erősen megrongálódott. — Az *offenbach* vasuti szerencsétlenség áldozatai között, mint *Frankfurt*-i tudósítónk táviratozza, ma felismerték *Dimitrievics Feodorof*, orosz államtanácsosnak, a tambovói törvényszék bírájának holttestét. A szerencsétlenül járt államtanácsos feleségéhez Heidelbergbe akart utazni.

— **Az elfuserált Budapest.** Nagyon érdekes felolvasást tartott ma az Országos Iparégyesületben *Palóczy Antal* tanár, a budapesti városrendezés ügyének régi, hivatott apostola. A városépítés művészetéről szöve, igazságos és lesújtó kritikát mondott Budapest utcáinak és tereinek rendszeréről, vagy elhibázott építéséről.

Kifejtve a városépítés művészetének alapvető elveit, kimutatta, hogy nálunk minden ezek ellen az elvek ellen történt. Az üszélesség és házmagasság közt való aránymegállapítás nálunk a lehető legrosszabbul van meghatározva. Hozzávéve a túlsűrű beépítést, — itéli, hogy Budapest katasztrófának néz elő.

A terekről szöveva kifejti, hogy nem a nagyságtól függ annak szépsége, hanem terearányaitól. Tér és középület. E kettő jellegző egy városra. Nálunk tér és középület ellenségek.

Részletesen foglalkozik a Belváros új szabályozásával. Elmondja, hogy a vonat törését ő vetette föl először 1891. januárban, de tervvel együtt, s később készült tervben a hidat és szabályozást egy kérdésnek tekintette. A hatóságok azonban elválasztották a hidatépítést a szabályozástól. A mostani szabályozás egy külön, önálló részletet illesztett be a városba. Indokolatlannak tartja a tépárpárlást, a hérom ut perspektíváját, holott a két oldalutat azonnal elépíték. Bantó a nyó kiképzése a tere, a Váci-utca korzó-jellegű folytatásában. Hibáztatja a tervet, amiért a templom számára új helyet kell kiszemelni, holott templom és tér egyszerre lelt volna tervezendő. Az elért művészi eredményt nem tudná összeegyeztetni a nagy költségekkel. Végre a Károlykaszárnya telkének szabályozásáról szöve, óhajta, hogy engedjenek valahára a művészetnek is tér, mert viszonyaink e tere, valóban kétségbeesítőek.

A szép s oly gyönyörű fekvésű városban a művészetet megbonosítani nem tudták eddig, az óriási módon tolt magánépítkezést nem tudták úgy kormányozni, hogy az óhajtott művészi áldás fakadt volna tövárosunkra. Nagy szerencsének kell tartanunk Budapest természeti előnyeit, mert dacára a sok elrontott dolognak, még mindig szép városra lehet tenni, de ehhoz hozzá kell fogoi haladéktalanul.

A felolvasást a nagyszámu halgatóság frenetikns tetszéssel fogadta és végül *Thék Endre* elnök mondott köszönetet az előadónak.

— **Öngyilkosság — bűntény?** *Paul* Ferencné harmincöt éves, löcei születésű varrónő ma este a Kerepesi-út 13-ik számu lakásán öszzesett. Rögön a Rókus-kórházba vitték, ahol az éjszaka meghalt. Az orvosok konstatálták, hogy a halál oka mérgezés. A rendőrség megindította az ügyben a vizsgálatot.

— **A bál után.** *Keszthelyről* írják: *Hám* Artur gazdász e hó 12-én reggel táncestélyről jövet öngyilkossági szándékából puskával magára lött. A golyó célt tévesztett és oldalába iuródott. Állapota súlyos, de valószínűleg életben marad. Tetének oka boldogtalan szerelem.

— **A vérvád.** Egy *Demeter* Jánosné nevű szentesi asszony a kis lányát elküldte fiáért a Pländer-boliba. Másnap aztán Demeterné azt híresztelte, hogy a boltban vétét akarták venni a lányának. A szentesi járásbírósg a rágalomért nyole napra ítélte el Demeternét, aki azonban megfelebbezte az ügyét. Így került tegnap a „vérvád“ a szegedi büntetőtörvényszék elé. A kis leányt *Svare* Vilmos kereskedősgéd szölgálta ki a boltban. Az ő vallomása volt a szegedi tárgyalás csattanója. Az elnök előszölitotta *Svare* Vilmost.

— **Válása?** — kérdezte az elnök.

— *Római katolikus.*
Demeter Jánosné meglepődött és mentegeltődzséro vette a dolgot.

— **Hát maga nem zsidó?** Azt hittem, ha más Svare, mög Vilmos is, bizonyosan zsidó... A szentesi asszonyt három napi fogházra ítélte el a törvényszék.

— **Szélhámoskodó mérnök.** *Bécsben* tegnap letartóztattak egy *Linitzky* János filipopoli születésű negyvenhét esztendő mérműköt és pedig nagyon különös előzmények után. A mérnök mint vádló szerepeit egy *B. Auguszina* nevű asszonnyal szemben, aki ellen az volt a panasz, hogy 7000 irank montecarioi nyereségét átadta neki megőrzésre s az asszony azt most letagadja. A tárgyalás során aztán kintű, hogy a dologból egy szó sem igaz, ellenkezőleg ő csalt ki az asszonytól mindentelre ésszegeket s ugyanígy font be más nőket is, akikhez házassági ígéretekkel közeledett. Egy *H. Fanny* nevű asszony például 1800 korona erejéig tett elene teljelentést.

— **A módosi gyilkosság.** A meggyilkolt módosi ügyvédnek, dr. *Weinrich* Ödönnek szénázás esetében ma érdekes fordulót ad hírt módosi tudósítónk. A gyilkosság után azonnal *Radoszav* Vazul inokot gyanúsították a kegyetlen tett elkövetésével s a vizsgálóbíró gyanúját a teljes mértékben megerősítette a fogva lévő *Radoszav* *beismerő* vallomása. A gyilkos ma részletesen, de nyilván hamisan adta elő a gyilkosság történetét a vizsgálóbírónak. Elmondta, hogy követelése volt az ügyvédnek, az a követelést ment behajtani s alig hogy előadta kérését, *Weinrich* durván rátámadt, sőt arcul is ütötte. A tetleges bántalom úgy felerlegette, hogy revolverét, amelyet mindig magánál hordott, előrántotta s rálőtt az ügyvédre, aki egy darabig védekezett. Dulakodás közben aztán kést rántott *Radoszav* s a halálos sebet késszurással okozta.

Ez az előadás nagyon valószínűtlen. *Radoszav* olyan atléta természet ember s olyan verekedő hírében áll, hogy nem lehet föltenni a nálánál sokkal gyöngébb *Weinrich*ről, hogy amikor egyedül volt vele egy szobában, tetlegességre vete-medet volna.

— **Testvérgyilkosság.** *Lázár* István jómódu óbecsei parasztagrada legidősebb fiával, *Istvánnal*, állandó viszályban élt. Csütörtökön az apa fiatalabb fiával kiment a szállásra, ahol az apa ismét öszveszett *Istvánnal* és feleségével. A perpatvarban az öreg *Lázár* puskát ragadott és rálőtt a menyére, akinek a jobb karját meg is lötte. Erre valóságos esata támadt, miközben *István* *Ferenc* öcsését konyhakkéssel oly mélyen szurta meg kétszer a nyakán, hogy az rövid időre meghalt. A gyilkost elfogták.

— **Szedelőg kávé.** *Nyári* József kávé, aki most lakás és foglalkozás nélkül csavarog, egész sereg embert rászédet. *Delnád* Károly zongorakereskedőtől 220 forint értékű pianinót bérelt de azt eladta; *Lukács* Kálmán pinór 100 forintnyi. *Gél* Sándor fizetőpincér 200 forintnyi. *Mészáros* Julia pénztárosnő 160 koronányi óvadékát sikkasztotta el, azonkívül *Királyi* Dénes háztulajonos által a reá bízott 60 forintot elő kávéházi felszerelését is eladta. Az illető sokáig bujkált a fővárosban, míg ma a detektívek elfogták.

(x) **Peri és Klein.** IV. Bécsi-utca 5., a párisi világkiállításról hozott selyem, bársony és csipkeneműndonságaira hívja fel a karácsonyi bevásárló t. hölgyközönség figyelmét. Említett áruk ez alkalommal tetszemesen leszállított árban adnak el.

(x) **Aki csak egyszer is használta** Egger mell-pasztilát, meggyőződik, hogy azok köhögéssél, rekedtségénel fölümünatanak. Kaphatók minden gyógyszerárban és drogáriában. Doboza 1 és 2 korona. Próbadoz 50 fillér. Főraktár Nádor-gyógytár, Budapest, Váci-körút 17.

(x) **Vege** a 95.322 számu osztályorsjegyet *Lukács* Vilmos bankháiban, Budapest, V., Fűrdő-utca 10. sz. a., egész 12 kor., egy fél 6 kor., egy negyed 3 kor.

(x) **Kérjünk mpendntt Emke-gyujtót!**

(x) **Honi Ipar.** Ajánlom általánosán ismert, saját gyártmányu posztó dokváloimat (gamasni). Kapható drapp, olív szürke, bronz és fekete színben. Párja 1 forint 10 krajcár. Hölgyeknek térdmagasság, párja 2 forint 75 krajcár. *Kertész* Pál divataruában, Kerepesi-út 44. sz., a Népszínházal szemben. Eladás nagyban is.

FŐVÁROS.

Községi választások.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, november 13.

Rendben befejeződtek az éjféli órákig a főváros legtöbb kerületében a választások. A hivatalos lista mindenütt győzött, csak éppen a póttagok sorában történtek némi változások.

Az I. kerületben holnap hirdetik ki az eredményt. A közmunkatanács-párt bízta a győzelmében, részleges győzelemre van azonban kilátása a Kasics-pártnak is. Egy óráig 1410-en szavaztak le.

A II. kerületben éjféltkor még nem volt eredmény. Délig 546-an szavaztak le.

A III. kerületben Gyulányi Gyula polgári iskolai igazgató elnöksége alatt a legnagyobb rendben folytak le a választások. 1123 jogosult választó közül összesen 838-an adták le szavazásukat. A választás eredményét csupán holnap állítják össze, de a hivatalos jelöltek megválasztása már most is biztosra vehető.

A IV. kerületben 813 szavazatot adtak be. A hivatalos lista nagy többséggel győzött.

Bizottsági rendes tagokká lettek: Boross Soma, Frivaldszky Sándor, Gebhardt Károly, Hahóthy Sándor, Hegedűs Károly, Heinrich Alajos, Kramer Miksa, dr. Lautenauer Károly, Magyar Gábor, Parall Ferenc, Prayer Hugó, Rosembesky Odön; **póttagok:** Bartha Gábor, Erney Gyula, Fatussy Árpád, Krammer Károly, Mandel Samu, Veri Károly. **A kerületi választmány tagjaival megválasztották a következőket:** Buschmann Ferenc, Csálányi Károly, Gergő Izor, Hubenthal Lipót, Leth Lajos, Lux Mihály, Mailsis Mór, Müller Antal, Simon Imre, Spray János, Strauss Lajos, Tiller Samu, Zboray Miklós.

Az V. kerületben is győzött a hivatalos lista. A szabadon választandó törvényhatósági bizottsági tagok lettek: Dr. Bródy Samu, Buebach Péter, dr. Fraenkel Sándor, dr. Hajós Zsigmond, dr. Komlósi Agost, Mautner Adolf, Nay Rezső, dr. Schreyer Jakab, Schwarz Armin, Weisz Károly és dr. Zsigmondy Jenő.

A délután folyamán szavazott Szilágyi Dezső, akit lelkesen megüljeneztek Ebben a kerületben esti 8 óráig leszavazott összesen 1367 választó.

A VI. kerületben az utolsó perig nagyon élénken folyt a választás úgy hogy midőn 8 órakor Szolner Károly elnök a választást berekesztette, még mindig jelentkeztek választók. Összesen beadtak 2900 szavazatot. A következő hivatalos lista győzött:

A törvényhatósági bizottság rendes tagjai: Aprily János, dr. Feleki Béla, dr. Hirschfeld Antal, Kállay Gyula, Koch József, Ludwigh Gyula, Németh Titusz, dr. Reimer Ede, Sümei Vilmos, Tenzer Pál, dr. Váczonyi Vilmos, Wolfner József, dr. Weisz Jakab.

Póttagok: dr. Balog Ignác, Csery Kálmán, Frey M. Mór, Lakits Vendel, Oldal János.

A VII. kerületben estefelé élnéklüni kezdett a választói helyiség. Sűrűn jöttek a választók, különösen az utolsó órában, amikor több mint százan szavaztak le. A Wesselenyi-utcai iskola választói helyiségül szolgáló nagy torna-terme nyolc óra felé megtelepedtek érdeklődőkkel, városatyákkal és egyéb kerületi vezérleányokkal. Nyolc órakor leadta szavazatát Paksy Béla elnök és kihirdette, hogy a szavazás befejeződött. Az elnököt lelkesen megüljenezték és ezzel a közönség szétszórt. A szavazatokat csak holnap délután számlálják össze, de bizonyosra vehető, hogy a hivatalos lista győzött.

A VIII. kerületben 1123 szavazó jelent meg az urnák előtt. Nyolc órakor dr. Éber János elnök bezárta a szavazást és kis szünet után megkezdődött a szavazatok összeszámlálása. A folyosókon és a teremben sokan várak a szavazás eredményét. Éjfél felé tejezte be a bizottság munkáját és az elnök a következőket hirdette ki megválasztottainak.

Bizottsági tagok: Berzevics Albert, Bachát Dániel, Fenyvessy Adolf, Gajári Odön, Grossmann Miksa, dr. Havass Rezső, Kanovits B. Mór, Kartschnocke János, Novák Sándor, Rákossy Viktor, Simonovics Béla, Weinsz János. **Póttagok:** dr. Reichelt Izor, Nászai Károly, dr. Lőw Dezső, Mizsur Mihály.

Érdekes, hogy a legtöbb szavazatot Rákosi Viktor, a kitűnő író kapta. A póttagok közt is van hírlapíró, Lőw Dezső, az Egyelőrtés munkatársa. A kerületi választmánynál a hivatalos lista győzött.

A IX.-X. kerületben 1275 szavazatot adtak be; ebből 720 volt a X. kerületbeliekből. A hivatalos lista keresztülment a törvényhatósági bizottsági tagokra és a IX. kerületi választmányra.

Törvényhatósági bizottsági rendes tagok lettek: Baumann Antal, Csiky Kálmán, Hock János, Horváth József, Kiss István, Prücker László, Saly Károly, Springer Ferenc, Tompa Antal, Veres Alajos, Wagner Géza. **Póttagok:** Antóny Tamás, Graf József, Kada István. **Kerületi választmányi tagok:** Bálint Ferenc, Bernhardt Nándor, Czönizer Márton, Fanda János, Grigár József, Heidelberg Tivadar, Hindy Attila, Hopp Ráfael, Lengyel Lajos, Payer János, Retter Gyula, Schön Rezső, Sperl Flóris, Szelezky Lajos, Vajda Károly, Wirth Ferenc.

SZÍNHÁZ, ZENE.

Sidney Jones

kifejezetten azért jött Budapestre, hogy dirigálja a darabját és hogy verbeli cigánymuzsikát hallhasson. Mondják, hogy amikor ma délben megérkezett, rohanást futott az üdvözlésére megjelenő olajbarna Porzsolt Kálmán elé, mámoros örömben szorongatta a kezét és szinte szerelmesen vallotta:

— Ah végre, végre látok egy valódi cigányt!

Igy esett, hogy magyar földön Porzsolt Kálmán volt a kitűnő angol vendég első csalódása. Mert bármilyen áradzó is a Népszínház igazgatójának udvariassága, mégis fel kellett világosítania San-Toy komponistáját arról, hogy 6 benne kell tisztelnie azt a vendéglátó direktort, akinek szíves meghívója hozzásegíti a nagy hírű idegent a hamisítatlan cigányok megismerésének szerencséhez is.

Hát minek rekriminálni azon, hogy Sidney Jones finom, mivel füléig se tudott a mi hírünk-ből egyéb eljutni, csak a cigány. Amikor a boer háború megkezdődött és igen nyomatókos ekkorokban keresett magának utat a magyarságnak az angol kapzsiságon való méltatlankodása, igen előkelő helyről, közvetlen Londonból sűrűn teleirt levél érkezett a Budapesti Napló szerkesztőségébe, hogy az angoloknak nagyon fáj a szabadsággért lángoló magyar nemzet rokonérzésének elvesztése és hogy valóságos boldogság, gyönyörűség és kéj, ha valaki, nemzet, egyes ember angol fennhatóság alatt állhat. Az angol korbácsítás is olyan édes, hogy akinek a hátán végigsuhint, az jajszó helyett pajkos melódiákra fakad. Bizony igen, akkor eljutott a magyar szó ama kicsiny szigetre, ahonnan a nagy hajók indulnak. Kitűnő vendégünk, nyilván azért, mert csak szakbeli örömeik iránt nagyon eleven érzőek, nem hallott magyar réven csak a cigányról. Jó. De még valóságos szerencse, amit nem hallott. A baj az, amit mégis hallott. Bécs felől hallotta bizonyára. Azt hallotta, hogy erre Budapesten éppen úgy kántálnak, mint odafenn az osztrák császárvárosban: németül. De csak szépen tartsunk rendet!

Tuss. Trombita, cintányér, dob, minden. Jön a szőke csoda, az ifjú, szép és előkelő, nyugodt tartású, kedves Sidney Jones végig a zenekaron. Nyomában a szintén szőke Konti és utánuk a Népszínháznak is, jómagunknak is angol tekintélye, a gyönyörű flegmájú Fáy Béla. A taps végigzúg, viharzik, szinte porzik a házon, amely roskadásig megtelt. Az emberek (ki tiszteletből, ki kíváncsiságból) felállanak és le sem ülnek, amíg a hirben és ah! hajban is dusszerző valami pazar biztonsággal mindenkinek meg nem hajlik. Ezt nagyon tudja. Azután rögtönzött zenei tanács. Konti kitanítja az angol komponistát a saját partitúrája felől. Valahogy úgy — bocsanat — mint a magyar delegációban, tolmács segédelmével. Fáy Béla a tolmács. Nosza rajta, ős hun fajta. A muzsikások, vegyesen magyarok, németek és kérem, eseknek kezdik. Az uvertürnek vége. Óriás tapsorkán. Sidney Jones meghajlik, azután virágfal ékes helyén marad. A közönségben hálás sóhajlás morajlik végig: dirigálja a darabját tovább, végig az első felvonást. Ime a gavallér angol, aki többet ad, mint amennyit ígért. Mögötte törhetetlenül ül, áll, mozog, int, ugrál, ágál, dirigál fejfelé, állal, szakállal Konti. Énekes, énekesnő, kórista mind őt nézte. Sidney Jones kezén, pálcáján csak a közönség szeme esüngött. Ezért nem esett komoly baj. Ha volt is apró zökkenés! az tapsba fuladt tüstént. Hát hallottuk újra az édes melódiákat, láttuk a parázs, izzó táncot és a sok, sok mókát, csak Sidney Jones nézett szét idegenen, amint Konti forgatta, hajtogatta, kergette előtte a partitúra lapjait, hogy menjünk előre, hátra, idebb, odább. Valami idegesség fogta el:

— Nem ismerem a darabomra, gondolta magában, számok, hangok és hangulatok el-eltűnöznek. San-Toy, San-Toy, hova lettél?

— Oh ne aggódjék, drága mester, mormog

Konti magába, jöjjön el hozzánk a jövő szezonban, majd valamelyik magyar eredeti operett premiérjén jobban ráismer a muzsikájára.

Nagy csalafinta ördög ez a Konti!

De szólni kell valamit a szövegről is. Amikor a színészek beszéltek, Sidney Jones ráért figyelni őket. És hallgatta, hallgatta. Csak angolul tud. Németül se ért egyetlen betűt. De tudta, hogy Bécsben német szót hallgat és úgy gondolta, mivel felénk is csak a német járja. És elgondolkozott és magába mélyedt újra, mert nagy muzsikuss és fényes füle nagyon:

— Ah beszélhetnek nekem, hogy ez egy nép, egy uralkodó, egy hadsereg, közös vezénység, közös adósság, közös vámvonal, csak furcsa nemzet ez, mert milyen más ez a német beszéd, mint volt Bécsben az a másik.

Konti megérezte illusztris kollégája töprengését és csak hogy betegre nem kacagta magát. De nem bolond, hogy egy konkurenst kitanítson.

Szerencsére, virágtól és babértól roskadozott a Sidney Jones asztala, szeme, amint letévedt a kottáról, virágon, babéron pihent meg, édes jelképezőin a dícsőségnek. A virág a legnagyobb kozmopolita: az minden nyelven beszél és mindenkinnek egyformát mond.

Isten hozta közbéneked Sidney Jones. És el tőlünk is vezérleje Isten. A cigányokat, kérem, felelje el és mire újra visszatér szárnyain a feléje kacagó dícsőségnek, rólunk, magyarokról, valamit megtanulni el ne felejtson.

B-n S-r.

Sidney Jones kísérvével, P. Jones londoni zeneműkiadóval a déli gyorsvonattal érkezett meg Bécsből. A pályaudvaron Porzsolt Kálmán igazgató s Fáy Béla és Faludi Miklós népszínházi tisztviselők fogadták. A fogadásra a sajtónak és a színházaknak számos képviselője is megjelent. A vendéget Porzsolt igazgató néhány nyúgas szóval üdvözölte s azután a Royalba hajattak, ahol társas ebéd volt. Délután Sidney Jones sétakocsizást tett a városban s este hat órakor megjelent a Népszínházban, ahol az igazgató fogadta s bevezették a számára elkészített helyiségbe. A színház tagjai közül legelőször Kury Klára üdvözölte a mestert, óriási babérorosztat adva át neki, melynek fehér szalagján ez az angol felírás diszlett: *To Sidney Jones, given by his San Toy of Budapest.* (Sidney Jonesnak az ő budapesti San Toy-ja).

A színházi ünnepségek folytatása volt a Royal egyik termében rendezett lakomán, amelyben a sajtónak és a művészvilágnak számos tagja vett részt. Porzsolt Kálmán igazgató angol és magyar nyelvű tószabban köszöntötte fel a vendéget, aki hálás szavakkal mondott köszönetet itteni fogadásáért s elragadtatással emlekezett meg a San-Toy budapesti előadásáról, az egyes szereplőkről külön-külön, valamint Konti József karnagyáról, aki neki a dirigálásban segédkezett. A társaság a legvigább kedvben éjjel utánig maradt együtt.

** A kis szórakozott. *Barrière* és *Gondinet* három felvonásos vígjátéka huzamosabb pihenés után ma este újra megjelent a nemzeti színpadon. Elmés, helyyél-közszel erősen bohózatos dolog, de mert *Feydeau*ék azóta hallatlanul vakmerő pikantériákkal gyarapították a vígjátékok: ez a darab szinte jámbornak tetszik a maga nyársalóváros, félénk alakjaival, akik pírulnak, szégyenkeznek és megmaradnak az ártatlan ballépések határai közt. Ezek a *Champnet*-ek, *Grimoinek*, *Celestek* és *Carriquelek* illedelmes me-nutte-lépésekben rugnak ki a hámból és mindjárt megbánják, ha valami rosszra gondolnak. A legújabb francia vígjátékokhoz képest kevés merész invenciót találunk itt, de a bonyodalom szövése és az alakok komikuma dolgában a régi recept szerint mulattató *Barrière* és *Gondinet* talán különb mesterek a mostaniaknál. A darab első szereposztásában *Szigeti*, *Náday*, *Ujházi* és *Csillag* Teréz voltak a hatás főszlopai. *Csillag* szerepét, *Celestet*, ma *Lánczy* Ilika játszotta, aki szintén részt vett a régebbi ensemble-ban, *Olimpia* szerepében. *Lánczy* Ilika a vígjáték terrénjában mindig biztosan megáll és mindig érdekes. Diskrét színezése, finom társalgása, kellemes megjelenése *Celeste* szerepében is kitűnt. *Olimpia* szerepét *Hettyey* Aranka vette át. *Gondinet* cocotte-ja nagyon szerény, majdnem decens. *Hettyey* Aranka nem feledkezett meg arról és mozgásában, tónusában kitűnően figyeltelte magát. Legjobban azzal dicserjük, ha azt mondjuk, hogy hasonlított az elődjéhez. *Ligeti* Juliska, *Gerő* Lina, *Molnár* Rózi és *Mészáros* Adrienne játszották a többi asszonyt, kedvesen,

a közönség teljes megaláztatására. A férfiak közül *Ujházi, Virvári* és *Zilahy* vezetett, de *Gyenes* sem maradt el tőlük a szerelmes portugál bolond maszkjában. Ma is a második felvonáson kacagtak legtöbbit, ahol az összes szereplők egy hosszú lépésőn szaladgálnak fel és alá. Egyik sem botlott el ami nagy ügyességre mutat. Ez a lépéső nem éppen gradus ad Parnassum, de milyen ártatlan jószág a legújabb francia vígjáték kelleihez képest!

Operaház. Az Operaházban ma este *Lammermoori Lucia* került színpadra és a címszerepben *Pollinina-Bianchi* Bianca asszony ragyogtatta kápráztató művészetét. Az áriában, a duettben, de különösen az örületes jelenetben csodás virtuozitással juttatta érvényre a cikornyás énekművészetnek mindazt a sok üdöngős büvész produkcióját amelyre ez a páradés szerep bőven ad alkalmat. Koloratúrája, trillája, amelyhez hasonlót máig se hallottunk, staccatója és még sok egyéb ezermesterkedés, mint valami blüvis tűzijátéka a hangok birodalmának pompázott az ámuló közönség előtt. *Edgardo Alberti* énekelte, aki az első felvonásban jelentkező indispozícióját később teljesen leküzdte és kiderült organumával gyönyörűen énekelte. *Takács*, mint *Henrik* és *Ney Dávid*, mint *Reimond* elsőrangú erősségei az ensembelenek. Kisebb szerepekben *Dalnoki, Kertész* és *Berts Mimi* buzgokodtak.

Blaha Lujza és Ibsen. A *Fremdenblatt* mai számában egy művészi pennával megírt terjedelmes tárcát közöl, amely a külföld előtt ismeretlen színházi és művészi állapotainkat teljes igazságszeretettel és briliáns ötletességgel vázolja. A cikk szerzője, dr. *Diósy Béla*, jeles íróársunk többek között a következő érdekes reminiscenciát mondja el:

„Évek előtt történt, amikor *Ibsen*, a zordon norvég először jött el Budapestre. Mi íjak és zöldék akkortájt éppen az első ágacskaft téptük ki a német naturalizmus lombos koronájából, hogy a boni földbe átlantáljuk. És úgy kellett, hogy a mester elmondja fölötté áldását. Lelkeseidünk hevéből leolvadt a tartózkodás jégkérgé a költő kedélyéről, aki derekasan kitartott velünk bankettől bankettre, színházból színházba, műteremből műterembe. Még a mi irodalmi kávéházunkat is föl kellett avatnia.

Igy történt, hogy elvezettük a *Népszínház*ba is, ahol *Eva* igazgató az ő kedvéért *Blaha Lujzát* legjobb szerepeiben léptette föl. Ott ült *Ibsen* és egy szót sem értett. De mosolygott. És a második felvonás után kért, vezessük le a színpadra *Blahához*.

És oda helyezkedett a művésznő elé és rágyújtott a hódoló dikióra — németül. De *Blaha Lujza* fölnevetett:

— *Nix dajes!*

— Nos, tisztelt művésznő, — folytatta *Ibsen*, — akkor majd ezt jobban érte! — És megölelte *Blaha Lujzát*, össze-vissza csókolta, úgy, hogy nekünk fiataloknak összetolyt a nyál a szájunkban.

Mindekettlen büszkék lehetnek a csókra. *Blaha Lujzának* mindenesetre legbüszkébb emlékei közé tartozik, az öreg wikingnek pedig a legkelemesebbek közé.

Jászai Mari kolozsvári vendég szereplése. Kolozsvárról jelenti tudósítónk: Héttón fejezte be *Jászai Mari* asszony kolozsvári vendég szereplésének első sorozatát. Négy estén át játszott a fényes nevű magyar tragika a kolozsvári Nemzeti Színházban és ezek az esték valósággal ünnepszámba mentek. A színház zsúfolásig tele volt, még a zenekarba is székekkel helyeztek és roppant lelkesedés köztöntötte púnteken *Medeán* az illusztris művésznőt. A közönség percekig tapsolta és elhalmozta koszorúkkal és virágadományokkal. Szombaton *Clarkson* asszonyt játszotta *Jászai Mari* az *Idegen nőben* és vasárnap *Gertrudist Bánk* bábán. Mind a két alakítását szakadatlan ovációkkal jutalmazta a közönség, amely ez estéken is, héttón is, szorongásig megtöltötte a nézőteret. Legközelebb folytatja a nagy tragika vendég szereplését a kolozsvári színházban, amely ebből az alkalomból *Vörösmarty-ciklust* rendez. A közönség lelkes várakozással tekint *Jászai* újabb vendégföltéptei elé.

Hírek a Nemzeti Színhásból. Brieux három felvonásos színműve: *A bölcs* teljesen készen várja már a pénteki bemutatást. A nyilvános főpróbára csütörtökön délelőtt 11 órakor lesz. — Vasárnap délután *A dolovai nőből leánya* kerül színpadra mérsékelt helyekkel. Szentirmayné szerepét *Boross Ferike* játssza ez alkalommal először.

Rosmunda főpróbája. Ma délelőtt tizenkét órakor tartották meg az Operaházban *Vavrinecz Mór* *Rosmunda* című egyfelvonásos dalművének főpróbáját. Az újdonságnak, amely holnap, szerdán kerül először színpadra, szereposztása a következő: *Rosmunda*, Alboin özvegye — *Diósy H. B.*, Romilda, ennek mostoha-leánya — *Vasquez M. J.*, Ingomár, a longobárdok fővezére — *Brodlik, Argász, Rosmunda* tanácsosa — *Beck, Ragauz*, a herul követéség szónoka — *Várdy S., Roderich* testőrkapitány — *Krétschy*. Az újdonsá-

got *Szika* karmester tanította be és ő is fog vezényelni a bemutató előadáson. A dalmű ötven óráig tartott.

Hangverseny Eperjesen. *Eperjesről* írják: Fényes sikerű hangversenyt rendezett tegnapi *Eperjesen* a *Széchenyi-kör* *Bárdossy Jenő* főispán beiktatása alkalmából. A hangverseny egyik főérdekessége *Kordás Mariskának*, a fővárosi opera volt tagjának művészi éneke volt, aki *Tudó Jenny* zongorakísérete mellett énekel. Közreműködtek még nagy tetszés mellett: *Kohout Lipótné* hegedűn, *Hartman Margit* és *Kohout Lipót* zongorán és az ezred kitűnő zenekara. A vármegyei tüzárosultak és a Széchenyi kör javára az estély jövedelméből jelentékeny összeg jutott. Az estélyt tanmenetlenség követte.

Affé kritikus és igazgató között. *Debrecenből* táviratozzák az *O. É.-nek*: Sajnálatos botrány színhelye volt vasárnap délután a *debreceni* színház igazgatósági helyisége. *Lőw Gyula* hírlapíró ugyanis *Komjáthy János* igazgató behívatta magához és *Komjáthy* a *Benedek-afférről* írt tudósítása miatt *Lőwöt* tetleg inzulálta. *Lőw* ezért *Komjáthytól* legyveres elégtételt kért s a párbaj ma reggel már meg is történt a Nagyerdőben. A felek pisztolypárbajt vívtak 30 lépés távolságról, 5—5 lépés avanceszal. Sebesülés nem történt. Párbaj után a felek kibékültek. *Komjáthy* ugyanis kijelentette, hogy meggyőződött arról, hogy *Lőw* tényleg félrevezették és ennél fogva a történetkért bocsánatot kért.

Az ügyet különben a *V. U. O. Sz.* is tárgyalja, amelynek elnöke, *Koncz Ákos* délutánra ülést hívott össze, hogy elégtételt szerezenze a sajtónak azokért a jogosulatlan támadásokért és inzulásokért, melyeknek az újságírók a debreceni szintársulat igazgatója részéről ki vannak téve.

Bachó-hangversenyek. Az a nagy siker, mely az I. honvédezred zenekarának e hó 4-iki népszerű zenekari hangversenyét kísérte, arra bírta *dezséri Bachó Istvánt*, a zenekar jeles karmesterét, hogy ezután minden második vasárnap rendez a 70 tagu zenekarral magasabb nívón álló hangversenyt, amelyekhez, hogy a közönség minden rétegének könnyen hozzáférhető legyenek, ezután 60 fűtérés jegyeket is lehet kapni. Ezen a héten *Beethoven*, *Schumann*, *Wagner*, *Mihalovich*, *Bloch*, *Goldmark*, *Delibes*, *Dvorák*, *Mas-senet* szerzeményei szerepelnek a műsorban.

Première a Telefon Hírdombban. *Vavrinecz Mór* drámai dalműve, a *Rosmunda*, melyet ma este adnak először a nagy kir. Operaházban, teljes egészében hallható lesz a Hírdomb lagyión keresztül is, úgy, hogy a premiert az előfizetők odahaza a lakásaikon is végighallgathatják. Ez egy felvonásos opera után *Coppée Corrigan* című balletet adják, melynek zenéjét szintén közvetíti a Telefon Hírdomb. Az operacsladás után a rendezés első felolvasás következik, majd még 11 óráig *Zöldi Marci* cigányzenekarának játéka lesz hallható.

Hogyan lett belőlem drámai zeneirő?

— Szerző a darabjáról. —

Nyilatkozom *Rosmundáról*, — így szól a felhívásuk.

A nagyrabesült szerkesztőség rendkívüli előzőkenységét és szívességét köszönve, azt hiszem, leginkább az fogja érdekelni, ha elmondom, hogyan lettem drámai zeneirő.

Hét éves voltam, amikor *Miskolcon* hegedűt kezdtem tanulni. Akkori tanítóm, egy igen derék jóravaló katonazenész volt, aki zenekarával együtt az ottani városi színházban kísérte az előadásokat. Ezek a drámai és melodramai zenekísérek voltak rám nagy hatással, mert tanítóm elvitt minden este a színházba.

Ez tartott vagy 3 évig. Ekkor felkerült családom *Pestre*. 1868-ban volt.

Itt a *Nemzeti Zenede* növendéke lettem. Ott megismerkedtem egy velem egykoru, későbbi benső jó barátommal, *Bakos Józseffel* és vele együtt édes atyja révén, aki a *Nemzeti Színház*nál volt alkalmazva, sok éven át minden nap hol drámát, hol operát élveztünk. Itt már kifejlődött bennem a vágy, hasonló dolgokat produkálhatni. Es csakugyan sok mindenfélét próbáltam megírni.

Amikor aztán a felső reálistólába jártunk, már intenzívebben tört ki bennem is, meg egy pár iskolatársaimban is a vágy, a színpaddal való intímabb ismerkedés iránt. És így a színpadra kerülünk, ahol hetenként többször — statisztáltunk, óriási lelkesedéssel és lelkiismerettel; figyelemmel kísérve és tanulmányozva minden színpadi effektust s a drámai életet. Ezek mellett persze otthon már elsajátítottam a zeneszerzés reguláit; a *Nemzeti Zenedében* a hegedűlést, orgonálást. Sőt vagy két télen át a filharmonikusokkal játszottam brácsát. Tehát itt a zenekar titkaival ismerkedtem meg.

De most már fiatal emberré lettem, akiben csak egy fört a sokféle impresszió. Ekkor fálalkoztam *Károly Gyula* volt operai igazgatóval, aki azt kérdezte: nem volna-e kedvem a *Honnál* a zenerreferensi állást elfoglalni. De szívesen vállaltam el. Most már mint kritikus ülhettem a *Nemzeti Színház*ban s a filharmonikusoknál. Nemsokára azonban a *Hon* megszűnt s a *Fővárosi Lapok* kiváló szerkesztője, *Vainay Károly*

ajánlotta fel a zenei tárcáiról tisztséget lapjánál. Ott aztán tizenkét éven át dolgoztam.

Hogy e sok éven át mi mindent tanultam, azzal az én kedves közönségemnek ugyancsak ma számolhatok be. De remélem, hogy e késés nem veszi rossz néven, mert nem én vagyok oka, hogy 8 éven át felejtőd az operám: *Rosmunda* — az Operá-ban.

Feltámadását gróf *Keglevich István* v. b. t. t. uró excellenciájának és *Mészáros Imre* operai igazgató urnak köszönöm. Még pedig mályos és őszintén.

Adja a jó Isten, hogy táradozásukat a nagyérdemű közönség, de első sorban kedves jó „volt” kollegáim elismeréssel vegyék.

Vavrinecz Mór.

MŰVÉSZET.

□ **Nagyvárad képkiallítás.** *Nagyváradról* telegrafálják: A képkiallítás ma délután ünnepiesen bezárták. *Dr. Radó Ignác* elnök hangsúlyozta a fényes erkölcsi és anyagi sikert, mire *dr. Beöthy László* főispán záróbeszédet mondott, fejtegetvén a vidéki kiállítások kulturális jelentőségét. A kiállításnak 6124 látogatója volt. Elkelt 23 kép 13.960 korona értékben. A siker *dr. Radó Ignác* és *Hoványi Géza* elnökök érdeme.

TUDOMÁNY. IRODALOM.

□ **Visszalépés.** *Abrányi Emil* kollegánk a következő sorokat teszi közzé:

Tolnay Lajos lapkiadó urral ma tudtattam, hogy az alakuló fében levő *Világ* című képes vállalat felelős szerkesztését — részint nagy elfoglaltságom, részint egyéb okok miatt — nem fogadhatom el és a nevezett vállalattal minden összeköttetést megszakítok. Fölhívtam egyuttal Tolnay urat, hogy a nevemmel kibocsátott prospektus alapján beérkezett előfizetők pénzét haladéktalanul küldje vissza és intézkedtem, hogy ez megtörténjen. A közönség tájékoztatására mindezeket nyilvánosságra hozom.

Budapest, 1900. november 13.

Abrányi Emil.

□ **Uj Magyar Szemle.** A dr. *Blaskovich Sándor* és *Ambrus Zoltán* szerkesztése alatt álló *Uj Magyar Szemle* tízedik füzeté érdekes tartalommal jelent meg. Van a füzetben többek között *Pétery Jenő* hagyatékából egy értekezés, és cikk *Szarvas Gáborról* özevgye tollából. *Bernáth Dezső*, *Rákosi Viktor*, *Márkus Géza* és dr. *Eber László* írtak még a füzetbe.

EGYESÜLETEK.

(A Szegénysorsu Tüdőbetegek Szanatórium Egyesületének) igazgató-tanácsa báró *Harkányi Frigyes* elnökletével ma délután ülést tartott. *Czigler* tanár jelentést tett az Erzsébet-Szanatórium építkezésének állásáról. A 17-én szombaton délelőtt 12 órakor megtartandó alapkövetélti ünneppel előkészületek megállapítása után *Koranyi Frigyes* számolt be azon küldöttségek működéséről, amelyek *Klotild* főhercegnőt, *Szall* Kálmán miniszterelnököt és a kormány tagjait hívták meg az ünneppélyre. *Kathy Dezső* I. titkár tett jelentést az Erzsébet Királynevelő-alap választmányának azon határozatáról, melylyel ez a királyi sírjára helyezett koszoruemlék felállítására után fennmaradt 47.600 koronát tevő összeget az Erzsébet-Szanatóriumban örök időkre létesítendő öt ágyalaptárványra ajánlotta fel. Az özv. gróf *Talley Sándor* és *Emich* Gusztáv néleklelte által álló hölgybizottságnak nemeslelkű adományát a Szanatórium-Egyesület halás köszönettel fogadta el. Az Egyesület javára *Nemeschloss* Otdén ujabban 1800 koronát gyűjtött. A székes-főváros tanácsa a Szanatóriumhoz vezető budakeszi utnak egész évi világítását rendelte el. *Isemann* Keresztély székes-fővárosi főkerítés a Szanatórium telkének parkozását, *Velvánd* Adolf mérnök pedig a telep-rendezésnél való közreműködést vállalta díjtalanul magára.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **A polnai büntügy.** A mai tárgyalás megnyitása után az elnök rendreutasítja *dr. Bazát*, mert a prágai cseh egyetem orvosi fakultását megsértette. *Baxa* ugyanis azt mondta tegnapi beszédében, hogy a fakultás véleménye nem egyéb fantasztikus íratnál, melyből mindenki azt olvashatja ki, ami neki tetszik. *Dr. Auredinek* védő azzal kezdi védőbeszédét, hogy azt remélt, miszerint a semmitőszék döntése után többé egyetlen egy hang sem fog emelkedni, mely Hilsnert rituális gyilkossággal tojja vádolni. *Dr. Baxa* azonban nem kritikát gyakorolt a legfőbb tudományos forum, a cseh egyetem véleményéről, hanem valószínűleg legyalázta azt. A védő azután éles hangon polemizál *dr. Bazával* és üres frázissal mondja azokat a

KÜLÖNFÉLÉK.

A sírból.

I.

Mi jobb: élt siratni holt gyanánt,
Avagy halottnak lenni élve,
Mikor nem ad szívünknek enyhülést
Feltámadásnak a reménye?...

A sírban is még rólad álmodom,
Nekem nyugalmat az nem adhat,
Te megsíratst, letérítél könyvedet —
És elfeledst, mint más halottat.

II.

És ha mégis nem felednél!...
Mít remélek, mire várjak?
Nincsen annak ébredése,
A kit egyszer sírba zárnak.

Fel van írva odakünn is
A temető kapujára:
Feltámadunk! Reméletek!...
Ám a sírnak szája zárva.

Rózsa Miklós.

— **Uralkodónők kedvence illatszerel.** *Viktória* angol királynő csak az egyszerűbb illatszerkeket kedveli: leginkább paeculit használ, a fehéreműbe pedig a régi divatu angol lavendulát teszi. A *valési hercegnének* nem keltenek az ósdi divatu parfümök, csak ultramodern illatszerkeket használ. *Vilma*, a hollandok menyasszony-királynőjének kedvence illatszere: a kölni víz, amelyből sajátkezüleg őnt minden reggel a fürdőjébe, arca mosásához pedig naponta kevés rózsaparfümet csepegtet a mosdóvizbe. *Az orosz cárné* nagyon szereti az illatszerkeket, leginkább a francia gyártmányúkat. Lakosztályának minden kis zuga illatos a *jonquille*-, *jasmin*-, *frangipan*-, *ibolya*- és egyéb parfümökkel. A *német császárné* legjobban kedveli a széna-illatot, de rendszeren ő sem használ más illatosítót, mint a kölni vizet. *Margit* az övezgye o. asz királyné arca bórét *Crème romaine aux fleurs d'Italie* nevű kenőcsel ápolja, kedvence illatszere neki is a kölni víz. A *románok* költői lelkű királynéja csak rózsailatot használ és ideges ellenszennvel van minden egyéb illatszerrel szemben.

— **A kínai császárné kutyái.** Bármily hírtelenben menekült is a kínai udvar Pekingből, a császárnének a nagy zürzavarban is maradt arra ideje, hogy magával vigye tizenkét darab kedvence kutyáját. Ezekkel eze. őt valamelyik hírneves san-franciskói állatorvost hívta Pekingbe a császárné, hogy mondjon véleményt a kínai udvari kutyákról; az amerikai

orvos leírása szerint a császárné kedvence kutyái rendkívül tanulékonyak, hasonlítanak a japáni űl-ebekhez, csak hogy még ezeknél is kisebbek és nagyon hosszú, hullámos a szőrük. Az elkényeztetett kutyácskák életéért két eunuch felelős, akik nagy gondlallal etetik azokat. Arra is szigorúan vigyáznak kell az űröknek, hogy senki a kutya-ólak közelébe ne férközzék a császári ház tagjain kívül. Egy-egy kutyácska csak huszonkét-huszonhárom centiméter hosszú és alig egy kilogramm nyom. A legérdekebb, hogy az egész mennyei n. odalomban csak a császárnének van jogában elfajta apró űlebecskéket tartania.

— **Hercegnői gög.** Párisban a napokban halt meg *Chevreuse* hercegnő, aki a francia royalista-pártnak egész életén át egyik leggőgösebb és legszenvedélyesebb híve volt és általában az egész család gögje és royalista érzelme valósággal közmondászerű Franciaországban. Valamelyik *Chevreuse* hercegnő egy alkalommal megjelent a tuillériában, Napoleon egyik nagy udvari bálján. A császár, aki tudvalevően hölgyekkel szemben is tudott és gyakran akart is csipős lenni, megbámulta előbb a hercegnő remek ékszerreit, azután félreérthetetlen gunnyal mondotta:

— Hercegnő, valóban remek gyémántjai vannak. De vajjon valódiak-e?

A hercegnő arcán egy izomrándulás sem árulta el benső igazságát. Hideg nyugalommal felelte a császárnak:

— Istenem, felség, én bizony nem tudom, minden ékszerem valódi-e, lehet közte hamis is, de — ennek a társaságnak: a hamis is jó.

Napoleon elhalványodott a vakmerő feleletre s nem igen jutott valami okos megjegyzés az eszébe, de mindenképpen sérteni akart most már. Gunyos mosolyal szólott ismét:

— Asszonyom, de furcsa vörös színe van az ön hajának, mintha festve volna.

Szikkázó szemekkel, lángba borult arccal mondotta *Chevreuse* hercegnő:

— Lehetséges! De ez a legelső eset, hogy nőnek ilyet mondanak a szemébe.

Ezzel sarkon fordult és otthagya az elképpent császárt. Napoleon száműzte a szerinte „neveletlen hölgyet” Párisból, később, évek múlva megbocsátott volna neki, de bocsánatkérés volt a feltétel. A gögös hercegnő semmi áron sem volt erre hajlandó és soha a lábát Párisba nem tette.

— **A bacillusok és a hidegség.** A mikroorganizmusok ellentálló képessége hideggel szemben valóssággal bámulatos. *Mac Fadyen* és *Roseland* kísérletei szerint a baktériumok legnagyobb része folyékony levegőben — 192 Celsius-fokon hét napig tartva nem változik s azután tovább tenyész. Ugyanezt találták — 252 Celsius-fokra való lehűtésnél, még ha tíz órán át

voltak is a baktériumok e hideg hatásának kitéve. A nagy hideg és szerintem nem óvja meg az embert a betegségek bacillusának elterjedésétől.

— **Küzelem a cigarettázás ellen.** A new yorki fiatal hölgyek sikra akarnak szállni a cigarettázás ellen s *Cigaretta-ellenesek ligája* név alatt már egyesületet is alapítottak, amelynek az alapszabályok szerinti célja az, hogy: mindegyik tag köteles, amennyire csak képes, arra törekedni, hogy különösen a fiatal emberek szokjanak le a cigarettázásról. A liga tagjai kötelezik magukat arra, hogy fiatal ember ismerőseiknek hetenkint legalább kétszer előadást tartanak a cigarettázás káros következményeiről, s ha valamelyik fiatal ember az intó szöveket dacára is tovább cigarettázik, azzal a hölgy addig szóba sem áll, míg bizonyítékát nem adta, hogy leszokott a cigarettázásról; a bizonyíték abban áll, hogy a szép ajkak beszédétől meggyőződött fiatal urak legalább is négy hét óta nem szívtak cigarettát. A liga csak annyiban különbs, hogy a pipázást és a szivarozást — megengedi.

— **Az izommunka erősítő hatása.** Kronecker német tanár azt tapasztalta, hogy hegymászó séta után természetlő távollátó szeméi teljesen megerősödtek; ebből azt következtette, hogy az ember bizonyos izmainak dolgoztatása más oly izmok erősítésére is szolgál, amelyek nem vettek részt e munkában. Ennek igazolására több kísérletet tett ő. valamint *Cutter* fiziológus. Megvizsgálták, hogy a hegymászásnak milyen hatása van a *karizomok* erejére. E kísérleti kirándulások közben a karokat nem dolgoztatták, sem botot nem hordtak, súlyos tárgyat sem emeltek. Megfigyeléseik eredménye az, hogy mérsékelt, 25–40 percig tartó, naponként egy-kétszeri hegymászás csak kevésbé, míg a naponként két óráig tartó hegymászás már jobban erősítette a karokat. A nagy, megerősítő, egész 3000 méterig tartó hosszú, 10–12 órai hegymászás két-három napra elgyöngítette a karokat, de azután a negyedik napon már nagyon megerősödtek azok. Ez is a Kronecker megfigyelése mellett bizonyít, hogy az izommunka más izmok is erősít, amelyek e munkában nem vettek részt. Ezt a hatását az izommunkának talán a vérkeringés fokozódásából lehet magyarázni. Érdekes, hogy a legnagyobb hatása nem a mérsékelt, hanem a megerősítő izommunkának van, ami arra mutat, hogy ez által a vér jobban felirissul.

— **Az erőny nevében.** Egy szőkevény szerelmes párral nagyon kellemetlen kis intermezzo esett meg a héten. Egy francia szobrász és zongoraművész szerelmesen éppen Amerika földjére akarták tenni lábukat, mikor egyszerre csak előttük terem az amerikai kivándorlási biztos. A kőszivű ember utjukat állta és értésükre adta, hogy nem szabad tovább

REGENY.

QUO VADIS?

(66)

— REGENY —

Írta: SIENKIEWICZ HENRIK

De később az előadás alatt Nero, régi szokásához híven, fürkészte Petronius arcát és szinte szorongva olvasott vonásaitban. Petronius néha összeráncolta szemöldökét, néha helyeslőleg biccentett fejével, de mindvégig nagy figyelemmel hallgatta Nero énekét. Mikor a császár elhallgatott, Petronius, mint rendszeren, egyes részeket ócsárolt, másokat ismét dicsérettel emelt ki és Nero, szokása szerint, hosszabb vitába elegyedett vele.

— Majd az utolsó énekben meglátod, miért éppen e szót választottam! — mondá a császár, kipirulva a vita hevében.

— Ah ugy, — gondola Petronius — tehát megérem az utolsó énekét.

Mások is erre gondoltak, mert néhányan ismét közeledtek hozzája.

Azonban a bucsuzásnál Nero félig lehunyt szemekkel, melyekből a gonoszság villogott, kérdé:

— Miért nem jött el Viničius?
— Meghívásod nem találta őt otthon — felelé Petronius.

— Mondd meg neki, hogy nagyon szerettem volna vele beszélni és kéretem, hogy mindenesetre jöjjön el a játékokhoz, melyekben a keresztények is fel fognak lépni.

Petronius nyugtalanodott Lygia miatt és hazasiétt, hogy hirt halljon Viničiusöt.

— Visszatért már a nemes Viničius? — kérdé az ajtonállótól, aki igennel felelt.

— Tehát már nem menthette meg őt — gondola.

Az atriumban Viničius egy háromlábú szé-

ken ült; midőn barátjának lépteit meghallotta, lábzan égő szemével rátekinett.

— Későn érkezél? — kérdé Petronius.

— Igen. Már reggel elfogták.

Mindketten hallgatásba merültek.

— Láttad őt? — kérdé végre Petronius.

— Igen.

— Hol van?

— A mamertini börtönben.

Petronius összeborzongott és kérdőleg tekintett rokonára. Viničius megértette a néma kérdést.

— Nem, nem! Nincs a Tullianumban, sem pedig a belső börtönben. Megvesztegettem az őrt és ez sajt szobáját átengedte neki. Ursus ott fekszik a szoba küszöbén és őrti őt.

— Miért engedte Ursus, hogy elfogják?

— Otszáz praetorianus vonult ki ellenünk. Meg kellett adniok magukat.

— Mit fogsz most tenni? — kérdé Petronius.

— Meg akarom őt menteni vagy vele meghalni! Én is keresztény vagyok! — kiáltott Viničius és szemében sötét tűz lobogott.

A következő napokon Viničius minden lehetőt megkísérelt, hogy Lygiát megmentse. Sorba felkereste az augusztianusokat és ő, a büszke patricius segítségért könyörgött. Tigellinusnak felajánlotta sziciliai birtokait, de ez visszautasította, mert nem akarta dögölt Poppaeával elrontani. Ekkor Viničius a császárhoz akart menni, hogy porba hullva könyörögjön kegyelemért, Petronius azonban visszatartotta őt.

— És mit fogsz csinálni, ha nemet mond — kérdé — vagy ha tréfálva vagy valami gyalázatos fenyegetéssel felel? Nem, nem, kísérs meg bármit is, csak ezt nem, gondolj csak arra, hogy Sejanus leányának még milyen gyalázatot kellett elszenvednie halála előtt!

Petroniusnak már csak arra volt gondja, hogy Tigellinusszal való barátság legalább ebben az egy dologban kerüljön ki mint győztes és ezért sorra járta Senecát, Domitius Afert, Crispinillát, és a szép Pythagorast, akinek a császár minden

kérését teljesíté, de minden fáradozása hiábavaló volt. Csak azt érthette el, hogy a foglyok enyhébb bánásmódban részesültek. Acte felkereste Lygiát a börtönben és jobb ruhát és élelmet vitt neki.

Viničius már alig élt, mint egy árnyék járt-kelt. Petronius részvételt nézte barátja szenvedéseit, időnkint a remény egy-egy szalmaszálat nyújtotta neki, melybe a szerencsétlen ifju egy ideig belekapaszkodott. Egy napon aztán így szólott hozzá:

— Híreket hoztam számodra. A császár és Poppaea ma Seneciánál jártak. Nem tudom, mi jutott Poppaeának eszébe, elég az hozzá, a kis Rufius magával vitte. A szerencsétlen gyermek, miatt a császár felolvasott, elaludt. A császár erre oly haragra gerjedt, hogy serlegét a fuicska felé hajította, úgy, hogy ez nehéz seből boritva összerogyott. Poppaea elájult. Nero pedig így kiáltozott: „Unom már ezt a fattyut!” Ez a halál előszele.

— Isten ítélte utolérte Poppaeát — mondá Viničius. — De miért beszéled ezt el nekem?

— Mert lehetséges, hogy most megbékíthetjük Poppaeát. Ma este találkozom vele és igyekezem majd rábeszélni.

— Köszönöm, köszönöm — suttogá Viničius és nagyot sóhajtott.

— Te pedig fürödj meg és térj nyugodni. Ajkaid már kékek és borzongat a láb.

— Viničius felelet helyett odafordult Petroniusához!

— Mikor tartják meg az első „Iudus malutinus“-t.

— Tíz nap múlva. De hiszen Lygia nem mindjárt kerül sorra. Meinnél több időt nyerünk, annál jobb. Bátorság! Még nincs minden elveszve.

Petronius Poppaeához vitte magát. A kis Rufius ágyánál találta őt, aki forró lábzan hanykolódott párnái között. Nem is akarta meghallgatni Petronius, minden gondolatával beteg gyermekével foglalkozott, akinek az élete veszélyben forgott.

(Folyt. köv.)

utazniok, mert ő azt a tudósítást kapta, hogy szőlőknek és hogy nincsenek megcsüdvé. A szobrász váltig tiltakozott, de hiába. A biztos azt mondotta, hogy nem bocsátja őket tovább, amíg ott helyben meg nem esküsznek. A férfi erre azt felelte, hogy lehetetlen, mert valószínű csak most folyik, de becsületességét adja, hogy amint a válóper véget ér, rögtön, még abban az órában megcsüszik a vele levő hölgygel, csak szabadonj tovább utazniok. A feleséget biztos, hivatalos esküjéhez híven ellentállott és kérésnek és semmi áron sem engedte a kisasszonyt tovább utazni, hanem a legközelebb Európába induló hajóra kísértette és a franciák kis szerelmes leány most utban van vissza Franciaországba.

Apróságok.

Az iskolából. Tanító. Ki tudná megmondani: miből lehet következtetni, hogy a Szahara-sivatag helyén ezelőtt tenger volt?

Egy fia. En tudom, miből.

Tanító. Nos?

Fia. Abból, hogy a négerék még most is uszónadrágban járnak.

Fárbeszéd. A. Mit gondolsz, igazán beleszerethet két ember az első pillanatban egymásba?

B. Hogyne! Nagyon könnyen, hisz' az első pillanatban egyik sem tudja, milyen természete van a másiknak.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar- és kereskedelem.

Vágvölgyi cukorgyár. Az *Alkotmány* mai számában a következőket írja:

Napok óta foglalkoznak a lapok a teplai cukorgyár famózus ügyével. Mi eddig nem vettünk tudomást e különös gründolásról, amelynek a részvényesek a kőnc fölött összeveszték, mielőtt kellően osztozkodhattak volna. A repátermelő gazda börtön veszték össze a tisztelt alapítók és pedig összeveszték látszólag, mert tényleg úgy áll az ügy, hogy a teplai cukorgyár bizony a morvák kezébe kerül. A Wolf-cég — a magyar ipar nagyobb diadalmára — igen is megegyezett a morvakkal és átadta a Vágvölgy gazdasági érdekeit ezen érdekek legnagyobb elülségének a morva cukorgyárosoknak. A Vágvölgy repája tehát újból és most már végleg Magyarországra megy és ezzel ezen ország gazdasági tőnjé meg van peszételve. Azonban a látszat kedvéért a cég egyik tagja, Wolf Lipót, küzd ezen manipuláció ellen a hírlapokban, de ezalatt a cég másik tagja szépen finalizálja a paktumot és a Wolf-tesztvérek szépen zsebre rakják azokat a százezreket, amelyekért a Vágvölgy cukorgyárát a Vágvölgy legnagyobb gazdasági elülségének, a morvákknak eladták. Érdekes volna tudni, hogy

a „hazai,” a „magyar” iparnak „jelkes” művelői nem kaptak-e állami kedvezményeket?

Mi, akik e cukorgyár létesítésének legapróbb részleteit is ismerjük, kijelenthetjük, hogy laptársunk e cikke a tények teljes féltreismerésén alapszik. Utalunk e tekintetben a november 3-iki számunkban megjelent cikkre, amelynek kapcsán közzöltük Wolf Lipót levelét, amely levelében foglalt ajánlat a legjobban igazolja, hogy a Wolf-cég nem osztozkodást akar, hanem igazolja a cukorgyárát akarja létesíteni. Azok előtt, akik a Wolf-céget ismerik, nem szükséges bővebben magyarázni, mily igazságtalan az e cég ellen az *Alkotmány* közlésében foglalt vád; de igenis igazolja e cikk azt, hogy a Vág völgyében milyen szemmel és mily aggálylással látják azt hogy a morvák e cukorgyár létesítésébe beavatkoznak.

Téli kikötő Öbecsén. A Ferenc-csatorna torkolatát az idén áthelyezték Bács-Földváról Öbecsére. Ennek következtében Öbecsén téli kikötő létesítettek, mely 600 méter hosszú és 100 méter széles medencéből áll. A téli kikötőben több szép hajó talál menedéket a télen át.

A m. kir. államvasutak áruforgalma október hónapban is igen kedvező volt; a vasutak saját hálózatán mintegy egy millió koronával több bevétel volt az áruk szállítása után, mint az előző év megfelelő havában, míg a személyforgalmi bevételek körülbelül ugyanazokat maradtak. Bevételezett ugyanis a személyforgalomból 4.289.700 korona (1899-ben: 4.267.638 korona), az áruforgalomból pedig 15.711.300 korona, (1899-ben: 14.769.303 korona). Az év eleje óta október végéig a személyforgalomból 40.455.652 korona, az áruforgalomból 124.711.008 korona, összesen 165.167.660 korona volt a bevétel, mely azonban az utolsó három hónapi végleges leszámlolás után még helyesbítendő lesz. A múlt év megfelelő időszakában a végleges bevétel 40.343.202 koronát tett ki a személy- és 113.979.788 koronát az áruforgalomból, összesen tehát 154.222.990 koronát. A folyó évi bevétel-többlet október végéig e szerint kerek összegben 10.800.000 korona, vagyis több mint 6%.

Délgymölcs-ankció. A Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság ma tartott aukcióján 3500 láda narancsot, citromot és mandarint adott el a következő árak mellett: *Narancs:* 100-as 6.— koronától 8.— koronáig, 200-as 5.— koronától 6.— koronáig, 300-as 5.— koronától 5.50 koronáig, 360-as 4 koronától 5.— koronáig. *Vépiros narancs:* — koronától — koronáig. *Citrom:* 300-as 6.50 koronától 10.— koronáig, 360-as 6.50 koronától 8.50 koronáig. A legközelebbi aukció hétfőn, e hó 19-ikén lesz mely alkalommal 5000 láda narancs, citrom és mandarin kerül eladásra.

Vásárcarnok. (Vámos és Bruszt hatósági közvetítők jelentése.) Az árak változása nélkül forgalmunk esendően alakult. A még mindig enyhé időjárás folytán az árak, különösen husmunkékban valaminthegyet árakban nyomottak. Jó minőségű marhahús 72—84 fillér minőség szerint. Borjú egészben 84—94 fillér hosszan levonás nélkül. Sertéseknek gyenge a kereslete.

Vadéletek közül szárvasteheneknek van legjobb keltető, kilóját 64 fillérrel szívesen fizették. Száraz tisztaszerű nyul darabonként 250—300 koronával talált vevőre, nedves rossz állapotban beérkezett nyulak

csak megfelelően olcsóbb árakon helyezhetők el. Őz lassan fogy, névlegesen 1.10—1.20 koronát jegyez. Dánvad 60—64 fillér. Könnyű vadsertés 80—100 fillér. Fiacánkakok igen keresettek.

Vajban kitűnő a fogyasztás, prima teavaj 2.10—2.40, friss kifogástalan főzővaj 1.60—1.80 korona. Turó kilója 20—24 fillér.

Friss prima tojás hiányzik. A piacról eredeti ládájáért 78—80 korona volt elérhető. Apadt tojás 72—74 korona. Friss áru beküldését kérjük.

Prima vágott ludat 80—92 fillérrel kínálták nagyban, vágott kacsa 100—104 fillér. Pulykának gyenge a kereslete. Előbarmomból elkelt sütni való csirke 1.50 rendű, 1.80—2.10 korona, 11-od rendű 1.40—1.80 korona, tyúk 1.90—2.30 koronával páronkint. Sovány lúd 4.—5.50 korona.

Almafélék közül fajalmának jó a kereslete. Bóralma 20 korona. Gyögyranett 20—22 korona. Aranyranett 30—40 korona métermázsánként. Dió jól fogy.

Válogatott nagy gumós rózsaburgonya 3.—3.20 korona, sárga 3.60 korona, fehére 2.—2.50 korona métermázsánként, vagontelekekben.

Borjувásár. 1900. évi november hó 13-án. (A budapesti marhavásártéri vásártéri pénztár részvény-társaságtól.) Felhajtás: Belldői élő borjú 215 drb, lelt borjú 3 db, bécsi élő borjú — db. — db, horvát, növendék marha 44 darab, bárány élő — darab, lelt bárány — darab. Arjegyész azonos tételékből: Arjegyészék. Belldői élő borjú I. r. 84—93 1-ig, II. r. 78—82 1-ig, kivételek — I. 1 kilónként, lelt borjú — I. 1-től — 1-ig, I. r. — I. 1-től — 1-ig, kivét — I. kilónként, levonás nélkül. Bécsi lelt borjú — I. 1-ig, Növendék marha — I. 1-től — 1-ig, I. r. 112 — — — 1-ig, II. r. 50—52 1-ig, 1 kilónként, silányabb 42—47 1-ig. Bárány élő — — — k., eölt bárány — — — k., kivételek ár — — — k-ig páronkint. — Vontatott irányzat mellett az árak 4 fillérrel kilogrammonként csökkentek.

Bécsi sertésvásár. A st.-mari központi vásárcsarnokban tegnap megtartott sertésvásáron bejelentettek 12228 darabot, ebből a vásár elején felhajtottak: 4793 darab fiatal sertést, 6931 darab magyar hizott sertést, — nehéz sertést, összesen 11724 darabot. Az irányzat valamivel javult.

Jegyzések: kgként élő sulyban (a fogyasztási adót nem számítva) első rendű sertés 86—88 fillér, kivételeken 89 filléren, középmínőségű sertés 80—84 fillér, könnyű sertés 73—77 fillér, fiatal sertés 60—80 fillér.

A budapesti gabontözsde.

Budapest, november 13.

A málnok kedvező vételkedve és jó kínálat mellett ma 35.000 mm. buza két el változatlan áron.

Rozsból 2500 mm. adatot el 6.82½—6.92½ K. árban budapesti paritásra.

A többi cikkeken ma nem volt forgalom.

Eladatok:

Buza. Tiszavideki: 100 mm. 79 k. 7 K. 75 f., 250 mm. 79 5 k. 7 K. 72½ f., 100 mm. 79 2 k. 7 K. 70 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 65 f., 200 mm. 79 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 65 f., 500 mm. 79 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 78 5 k. 7 K. 60 f., 500 mm. 78 5 k. 7 K. 60 f., 500 mm. 78 5 k. 7 K. 60 f., 300 mm. 78 5 k. 7 K. 70 f., 100 mm. 78 8 k. 7 K. 82½ f., 100 mm. 78 5 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 60 f., 100 mm. 78 5 k. 7 K. 60 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 55 f.,

A rádza nyaklánc

— REGÉNY —

Írta: RUDYARD KIPLING

(85)

Annak a két órának kimerítő leírására, amely ezután következett Nicolas Tarvin életében, nem igen akad majd krónikás. Vad indulat fogta el, hogy hegyeket döntson fel, s a föld sarkait tengelyükből kiforgassa; maga alatt tüzes lovat érzett, lelkében azt a tudatot hordta, hogy a Nau-lakhtát, az ország talizmánját elvesztette, de Kettyt meghódította. Mint valami meteor, úgy pattogott a kulik között, s azok megéreztek, hogy nagy dolgok történtek. Az első munkás messze esengő hangon kiáltozott, megértette, hogy a nap jelszava rombolást jelent, az egyetlen valamit, amit a keleti ember észszel igazán félér.

A puskaport nagy kiáltozások közben előhoztak a félszerből, a bivalyszekereket a töltés lejtőjéről eltoiták, az emelőrudakat lebecsátották, miközben a kulik sáskunyhóit leszággatták. Aztán Tarvin sietségre nógató parancsára a puskaporos hordókat a töltés tetején elásták, a gyújtó kanókat hozzájuk igazították, s az egészet friss földdel befódték.

Az egész dolgot kissé rohamosan ütötték nyélbe, de legalább egy helyen halmozták össze a puskaport, és nem Tarvinon mult, ha a pukknás és a füst nem felel meg a maharádzsa vára-kozásának!

Kevés óra előtt felvonult a maharádzsa az ő testőrségével, mire Tarvin meggyújtott egy többszörösen meghosszabbított gyújtószinórt és láparancsolt a munkásokra, hogy fussanak el. Lassan-lassan harapódzott a tűz a töltésen, majd beette magát a földbe, tőmpa zaj hallatszott, fehérláng lobbant, s a szétszórt földtömegek elhomályosították a füstöt.

A romok egy pillanatra önmagukba hullottak vissza, közben az Ámet hullámai előre rohantak

a széles nyilásba, azt sustorgó forgataggal megtöltötték, hogy azután esendően régi otthonukba vonuljanak.

A partkóról leguruló holmik egész zápora harsogatta a hullámokat és akasztotta meg a vizet, úgy, hogy kis örvények és vízeselek támadtak, rövid idő múlva azonban már csak a puska-porfüst és a zúgó áradattól mindjobban nyaldosott pillérek jeleztek az elpusztult művet.

— És most Maharádzsa száhíb, mennyivel tartozom önnek? — kérdezte Tarvin, miután nagy megnyugvásra arról is meggyőződött, hogy a vakmerő kulik közül egynek sem görbült meg egyetlen hajszála sem.

— Nagyon szép volt! Sohasem láttam ilyesmit! — jelentette ki a maharádzsa — kár, hogy nem lehet megismételni az ilyen színjátékokot.

— És mennyivel tartozom önnek? — ismételte Tarvin.

— Ezért? Ó, hiszen ezek az én embereim! Amiért egy kis kását pusztítottak el! . . . A legtöbbje különben is a fogházából került, a puska-por, az meg az arzenálból való. Mire való itt fizetésről beszélni? Hát szatés vagyok-e én, aki meg tudja mondani önnek, hogy mibe kerül ez? Szép kis mulatság volt, annyi bizonyos. Istenemre, a töltés most egészen oda van!

— Szeretném a dolgot tisztázni . . .

— Tarvin száhíb, ha ön még egy, vagy két esztendőig itt maradna, akkorá talán ki lehetne számítani és ha ön akkor kifizetné a költségeket, akkor is a fogházfelügyelők dognák zsebre a pénzt, én pedig egyetlen fillérrel sem lennék gazdagabb. Ezek az én embereim, akása olcsó, a nagy komédiát ön is látta. . . és ez elég. Fizetésről egyáltalában nem szeretek beszélni. Menjünk most vissza a városba! Istenemre, Tarvin száhíb, ön a gyorsaság embere! Szóval senki nem járhat velem ezentalpasíhít és senki többé nem kacagtat meg engem. A maharádzsa-kunvárnak is nagyon fog ön hiányozni, de megházasodni, az jó a férfira nézve, az nagyon jó. Miért is megy el Tarvin száhíb? A kormány parancsolja?

— Igen, az amerikai. Szükség van rám az állam kormányzásában.

— De nem is kapott táviratot — mondotta a király nyiltan. De hiszen ön mindent tud!

Tarvin nevetett, fiéankoltatta a lovát és a város felé lovagolt, a maharádzsát benső tépe-lődéseivel rendületlenül maga mögött hagyva. A király lassankint hozzá szokott már ahhoz, hogy Tarvint és cselekedeteit természeti tümeményeknek tekintse, amelynek titkait más halandó ki nem fürkészheti.

Amikor az amerikai a misszió-házal szemben szokása szerint megszorította a kantárszárat és egy pillantást vetett a városra, a naponkint látott dolgokkal szemben hirtelen azt az idegen-kedést érezte, amely gyakran támad bennünk, ha valami nagy változás előtt állunk és pedig olyan erővel, hogy beleborzongott.

— Gonosz álom volt — dünnyögte — gonosz és szomorú álom és a leggonoszabb a dologban az, hogy Topazban a felét sem fogják elhinni nekem annak, amin csakugyan keresztülestem.

Pillantása a naptól lepörkölt vidéken réppent el, amelyhez annyi emlék kötötte.

— Tarvin barátom, te egy királysággal üztél játékok és ezenközben körülbelül az sült ki, hogy felsültél. Rossz uton jártál, amikor azt hitted, hogy ez az állam valami kiszolgált bányagödör, egészen rossz uton jártál és ha te itt hat hónapig hajszoltál egy dolgot, amelynek megtartásához nem volt elég lendület benned, legalább azt tanultad meg . . . Topaz! Szegény jó öreg Topazom!

Ismét a cerszsinű látóhatár felé nézett és nevetett. A kis város, a „Nagy Főnök” árnyékában, amely tizezer mérföldnyi messzeségben volt és éppenséggel nem álmódott arról, hogy milyen hatalmas emelők mozdultak meg miután, ugyan-csak megharagudott volna ezért a nevelésért, mert Tarvin, egyre benne lévén még azoknak az eseményeknek a varázskörében, amelyek Rhatoret fenekesztül megrázkódtatták, csaknem leereszködő-gondolt törekvéseinek a tárgyára.

(Vége következik.)

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Szerda, 1900. november hó 14-én.

Először:

Rosmunda.

Dramai dalmű 1 felvonásban. Zenéjét szerzte: Vavrinecz Mór. Szövegét írta Zsigány Árpád.

Személyek:

Rosmunda	Díósnó	Argiász	Beck
Romilda	Vasquez	Ragauz	Várady
Ingomár	Broulik	Roderich	Krétschy

Utána:

A korrigán.

Fantasztikus ballet 3 képből, 2 felvonásban. Írták Coppée F. és Méranor L. Zenéjét szerzte Vidor Károly Mária. A szövegmagyarozót írta Salamon O. Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szerda, 1900. november hó 14-én.

Éjjeli után.

Vígjáték 3 felvonásban. Írta Hajó Sándor.

Személyek:

Füzes Róbert	Dezso	Blanka	Hettyei
Ella	Alsóghy	Halmás Jenő	Nádai B.
Nelly	Török I.	Szeredi	Horrváth
Emődi	Császár	A háziúr	Körösmezői
Merecsuszky	Gyenes	Házikasszony	Vizvári M.
Paulich	Hetőnyi	Egy ur	Zilahi
Sárközy	Ujházi	Ejjeli alak	Faludi

Kezdeté 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szerda, 1900. november hó 14-én.

Először:

A pesti utca.

Fővárosi életkép 3 felvonásban. Írta Rajna Ferenc. Zenéjét szerzte Verő György.

Személyek:

Terebes János Vidor	Anna	Bátori
Erzsébet	Lenkeffy	Mári
Jenő	Füredi	Magos Rudi
Phiszter Antal	Szilágyi	Janika
Mici	Szoyer	Zsuzsi
		Lang

Kezdeté 7 1/2 óraker.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetők Bárd Ferenc és Testv. zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Andrássy-út 42. sz. a, valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.

Szerda, 1900. november hó 14-én.

Énekek éneke.

Dramolett 1 felvonásban. Civalottí nyomán írta Radó Antal.

Személyek:

Ránki	Gál	Dónes	Bihari
Mária	Nógrády		

Utána:

A farkas.

Népdráma 2 felvonásban. Írta Giovanni Verga. Fordította Radó Antal.

Személyek:

Lena	Jászai	Cardillo	Kazaliczky
Mara	Szerényi	Nelli	Bárdi
Nanni Laska	Góth	Grazia	Varsányi
Janu apó	Balassa	Lia	Nógrády
Filomena néni	Nikó L.	Marela	Szerényi
Bruno	Tapolcai	Nunzio	Nánásy

Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Szerda, 1900. november hó 14-én.

San Toy.

Kínai daljáték 3 felvonásban. Írták Edward Morton, Harry Greenbank és Adrian Ross. Fordították Fái J. Béla és Makai Emil. Zenéjét szerz. Sidney Jones.

Személyek:

George Preston	Tollagi	Jung-Sz	Rózsa G.
Poppy	Ieánya	Bárdi G.	Mi-Kui
Bobbie, fia	Raskó	Szin	Nyvir C.
Dudley	Fedák	Pin-Szing	Vasvári
Yen-Ho	Németh	Szi-Kiang	Mátrai
San-Toy	Küry	Hu-Ju	Kaposi
Cau-Li	Kovács	Khinai császár	Ujvári
Benson	Szirmai	Szing-Hi	Szerdahelyi

Kezdeté 7 óraker.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Szerda, 1900. november hó 14-én.

Páris 1900-ban.

Írta: Salamon Ödön.

Kezdeté 1/8 óraker.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, igazgató.

Pénztárnyitás 7-kor. Az előadás kezdete 8-kor.

Még csak 3 napig!

Paquette Gabriella k. a.

MARIO G. ur

4 óriás párdúcával

Cronin Moris ur A. és S. Linne
villamos club jongleur. Németország legjobb jellemduoistája

LITCKE CARLSEN

gentleman caricatura,

ugymint az összes specialitások.

Ma először:

Die Chansonette.

Bökhöz 1 felvonásban.

Péntek, e hó 16-án, egész új fenomenális műsor.

Jegyek elővételben a Somossy Mulatóban, tőzsdé Andrássy-út 38. és 26. és Weiss A. nagytőzsdéjében, Károly-körút 26. szám.

FOLIES CAPRICE.

Ma

„Die Hochstaplerin“.

A Knopfloch család.

Ügyvédek alkonya.

Sürgös!!!

AGULÁR DÁVID fia

BUAPEST, Deák-ter 6. sz

Ügyvédek alkonya.

Cigányzene a nagyszerű télkertben.

Sürgös!!!

AGULÁR DÁVID fia

BUAPEST, Deák-ter 6. sz

Ügyvédek alkonya.

Cigányzene a nagyszerű télkertben.

Sürgös!!!

AGULÁR DÁVID fia

BUAPEST, Deák-ter 6. sz

Ügyvédek alkonya.

Cigányzene a nagyszerű télkertben.

Sürgös!!!

AGULÁR DÁVID fia

BUAPEST, Deák-ter 6. sz

Ügyvédek alkonya.

Cigányzene a nagyszerű télkertben.

Sürgös!!!

AGULÁR DÁVID fia

BUAPEST, Deák-ter 6. sz

Zongora

hangolását kiváló szakmunkások által végezteti

2 frtért

Sternberg Armin

és Testvére

zongora-osztálya

Kossuth Lajos-utca 22. Károly-körút sarok. Zene-palota.

Ugyanott híres gyártmányú zongorák és pianók kedvező feltételek mellett is kaphatók

BUTOROK

úgy készpénzért mint, részletfizetésre

a legegyszerűbből a legfinomabb kivitelig legjutányosabban

Elrenten és Fuchs testvéreknél,

BUDAPEST.

VI. Terék-körút 8. Andrássy-út közelében.

Képes árjegyzék ingyen.

UJ KORSZAK.

Valamikor megeshetnek a csoda, hogy az apró hirdetések

hívják a mai világos megismerésnek, amelyekkel az apró hirdetések

gyűlölködő, a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

szükségét a modern társadalmi élet

Gyermeksanatorium és vizgyógyintézet
felhők számára ABRAZÁBAN.
Egész éven át nyitva. — Saját park. — Játékterek. — Magaslatti vízvezeték. — Az összes vizgyógyászati módokot. — Villamos fényfürdők. — Gyermek kiserők nélkül is felvetettek. — Legjobb üdülőhely iskolás gyermekeknek.
Prospektust küld **DR. SZÉGE KÁLMÁN** igazgató és tulajdonos.

Magyar Könyvtár

Szoroskötli RADÓ ANTAL.

Kiadja LAMPEL RÓBERT (Wiedemann F. és Fial) és k. k. udvari könyvkereskedő Budapest, Andrássy-út 21. sz.

Egy-egy szám ára 30 fill. Minden szám külön kapható

28. sz. Vadászirtómetek

29. sz. Bohém-élet

30. sz. Hála király méltatlan legyőzések kárára a magyarok teltől

31. sz. Dandin György vagy a megsejlesztett

32. sz. 1948. március 15.

33. sz. Hőnem elbeszélés

34. sz. Yarek

35. sz. Az öbök kerék

36. sz. Kossuth Lajos 1948. július 11-iki beszéde a hadsereg megalapításáról

37. sz. Csillagos esték

38. sz. A király háza

39. sz. Az ur, az asszony és a baba

40. sz. Kiváncsi történetek

41. sz. A nagyvilág

42. sz. A nagyvilág

43. sz. A nagyvilág

44. sz. Elbeszélés és hírlapi cikkek

45. sz. Rejtelmes történetek

46. sz. Emília

47. sz. Vin elbeszélés

48. sz. Az emlékeztető

49. sz. Platónia

50. sz. Arden Enoch

51. sz. Huszárparádék

52. sz. Válogatott magyar mesék

53. sz. Énekek éneke

54. sz. Fő Árkád

Folyt. köv.

HAGGENMACHER H. SÖRÖZŐ

Palack Sör

125.000 HECTOL

Szalón Sör

Maláta Sör

GYÁRI (TÖLTÉS)

Megvásárolási helyek: Budapest V. Kádár-utca 5. Haggenmacher Könyvtár-Haggenmacher Budafok.

KAFFÉ

4 1/2 kg. Cuba kávé 6.93 frtért

és 1/4 kg. Császarkoverék teát 1.00 frtért

küld minden más költség nélkül.

Fratelli Deisinger

éég

HÁVSZOBHATÁLI ÜZLETE.

FIUME.

ARLAP INGYEN

KAFFÉ

Magyar Könyvtár

Szoroskötli RADÓ ANTAL.

Kiadja LAMPEL RÓBERT (Wiedemann F. és Fial) és k. k. udvari könyvkereskedő Budapest, Andrássy-út 21. sz.

4¹/₂ - al kamatoztat **betéteket a** „**Mercur**” Bank- és váltó-üzlet részv.-társ. Budapest, IV., Váci-utca 37.

Házi kincstár.

Sok száz titkos szer, hasznos tudnivalók, a háztartás, gazdaság egészségén a minden-napi élet köréből. Nélkülöz-
tetlen tanácsadó házi, városi-
és falusi gazdák, háziasszonyok,
gyárosok és minden szakma-
ból iparosok számára. Össze-
gyűjtötte Dr. Hankó Vilmos.
Műsodik, teljesen bővített
kiadás. Ára füze 2 kor. 40
fillér, köve 3 kor. Kapható
Lampel Edebert (Wodianer
7. és 7/a) könyvkereskedé-
sében (Budapest, Andrássy-ut
21.) a pénz előzetes beküldése
mellett.

4¹/₂ kg. NEW-CUBA 6 frt 75 kr.

A FIUMEI Kávébehozatali Társaságtól FIUMÉBŐL rendeljen KÁVÉT ÉS TEÁT.

4¹/₂ kg. Hodeida-Mocca 7 frt 42 kr.

4¹/₂ kg. NEW-CUBA és 10 kilogram IMPERIAL-TEA 8 forint 35 krajcár.

Mindig a létező legjobb és legfinomabb árut küldjük kezesség mellett. Árlap ingyen és bérmentve.

9619/900. szám. **Arlejtési hirdetemény.**

Kereskedelmiügyi m. kir. miniszter ur ó nagyméltóságá-
nak folyó évi október 30-án 69672. sz. a. kelt rendelete alap-
ján, az alulírott m. kir. országos posta- és táviradgázdászati
hivatal a „**Posta, távirada és távbeszélő szabályrende-
letek gyűjteménye**” című segédkönyv IV. részének előállítá-
sára ezennel arlejtést hirdet a következő feltételek mellett:

1. Nevezett segédkönyv 2000 példányban, az első kiadás-
nak megfelelő alakban, füzeve és borítékolva szállítandó.
2. A gyűjtemény-rész terjedelme a 26 ivre terjedő első
kiadásával körülbelül egyenlő lesz.
3. Előállításához az első kiadáshoz használt papirnak
megfelelő s csakis hazai gyártmányu papir használható, melyen
az előállító gyár viszonylatu védjegyének is rajta kell lenni;
e védjegy a gyár megnevezésével bejelentendő.
4. A pályázni kívánók fentnevezett hivatalnál az első
kiadásu gyűjtemény-részt megtekinthetik, s ott a még esetleg
szükséges felvilágosítást is megkaphatják.
5. A pályázók kötelesek, az ajánlati összeg 5%-át bánat-
pénz fejében előzetesen az országos posta- és táviradgáztár-
nál készpénzben vagy biztosítékképes értékpapirban letenni.
A bánatpénzről kapott nyugta az ajánlatához melléklendő.
6. A pályázók ajánlataikban tüzetesen és részletesen mut-
tassák ki, hogy 2000 példány megrendelését véve alapul, meny-
nyibe fog kerülni.

folyó évi november hó 27-nek déli 12 órájáig

az országos posta- és táviradgázdászati hivatalhoz (IX. ker.
gyáli-ut) küldendő, hol azok nyomban fel fognak bontatni
és olvastatni, mely alkalommal ajánlattevők vagy megbízottaik
jelen lehetnek.

8. Azon pályázó, ki a gyűjtemény-rész előállításával meg
fog bízni, köteles lesz bánatpénzt az ajánlati összeg 10%-
ának megfelelő óvadékra kikerekíteni, illetve az országos posta-
és táviradgáztárba befizetni.
9. Kereskedelmiügyi miniszter ur fenntartja magának,
hogy az ajánlatok közül, tekintet nélkül az ajánlott árak ösz-
szegére, szabadon válasszon és hogy azon esetre, ha az ajánlat-
tevők el nem fogadható magas árakat kívánának, az ajánlat-
ok mellőzésével, az előállítást más módon eszközöltesse.
10. Az elfogadott ajánlat tevője tartozik az előállított pél-
dányokat a megkötendő szerződés értelmében, a budapesti
gyáli-uton levő raktárba, esetleg később meghatározandó helyre
minden külön díj felszámítása nélkül beszállítani.
11. Táviratilag, vagy kifizetett határidőn túl érkező, vala-
mint a fennebbitől eltérő ajánlatok figyelembe vehetők nem
lesznek.

Budapest, 1900. november 5.
**M. kir. országos posta- és távirada
gazdászati hivatal.**

Ideg- és nemi betegségek
makacs vér- és borbajok, mint gyengeségi álla-
potok radikális gyógyítására párat-
lan sikerű gyógyhatásai folytán
legmelegebben ajánljuk

Dr. Mitzger Tivadar
HIRNEVES
**HYDRO-ELEKTROTHERAPIAI
RENDELŐ-INTÉZETÉT**
Budapest, VI. Terezt-körut 44. I. em.
Tapasztalt gyors és biztos
eredmények folytán hono-
rarium teljes gyógyulás után
is fizethető.

Rendelés d. e. 8-1-ig d. u. 2-8-ig.
Levelekre díjmentesen válaszoltatik. Prospectus
ingyven.

Titkos betegségek
gyógyítására a specialista legjobban ajánlható
számos éven át szerzett gazdag kórházi ta-
pasztalat alapján

Dr. FABINYI J.
v. kórházi orvos, specialista

gyógyít legrovidebb idő alatt biztos sikerrel
ferhánál és nőknél: húgycsőfolyást, hólyagbajokat,
okajkeros sebeket, syphilist, ennek következményeit,
makacs borbajokat és az önfertőzésből támadt
ideg-és nemi betegségeket.

Meglepő az eredmény ferfi gyengeségnél (impo-
tentia) ugy fiatal, mint öregebb egyéneknél.
Biztos siker folytán a honorárium utólag is
fizethető. Levelekre díjtalanul válasz; kívánatra
gyógyszer.

Lakás: Budapest, Erzsébet-körut 12. sz.,
(Dohány-utca sarok, I. emelet).
Bejárat a lépcsőnél. Külön váróteremek.
Rendelés délelőtt 9-3-ig, este 6-8-ig.

HEIM-féle Meidinger-kályhák.
A feltaláló dr. Meidinger tanár által kizárólag jogostott
HEIMH., BUDAPEST ÉS BÉCS,
cs. és kir. udv. szállító.

Kitűnő hírnevű cs. és kir. kiz. szabad.
kályháink

**MEIDINGER-OFEN
H. HEIM**

eredetiben csak üzemünkben
Budapesten, Thonet-udvarban kaphatók

„The Gresham”
életbiztosító-társaság Londonban
Magyarországi fiók:
Budapest, V. Ferenc József-tér 5-6.
a társaság házában.

A társaság vagyona 1899. decem-
ber 31-én kor. 177,060,451.-
Évi bevétel biztosítások és kamat-
ból 1899. évi december 31-én 30,935,871.-
Kifizetések, biztosítási és járadéki
szerződések, valamint visszvá-
ráások stb. után a társaság
fennállása óta (1848) 383,793,872.-
Az 1899. évben a társaság 5828
kötvényt állított ki 56,097,103.-
összeg értékben. — Prospectusokkal és díjtábla-
zatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket ki-
ad, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgál a
magyarországi- és a kelet főlkja Budapesten, vala-
mint ennek ügynökei a fiók minden nagyobb váro-
sában.

TITKOS BETEGSÉGEKET
hugycsőfolyásokat és sebeket, az önfertőztetés utó-
baját, az elgyengült férfiere, szagbajokat, a bujakör
utóbetegségeit, nőknél fertőzést, barnaenyre-
idültet és, valamint mindazon női betegségeket, mely-
eknek a magtalanul egyik főokozója és borbajok-
pótlak gyógyít új gyógyászat szerint, biztos sikerrel,
gyorsan és alaposan

Dr. Garai Antal
ORVOS, sebész, szemész- és szülészeti dor.
vált osasz. kir. oszt. főorvos

RENDEL: naponta d. e. 10 órástól este 6 óráig.
Díjazati levelekre, legmagasabb díjmentes válaszoltatik
és gyógyszerrekről is gondoskodik leisz.

Nőknél külön váróterem.

Ugyanott megjelölés és szerződés: Dr. GARAI ANTAL-
nál megrendelhető NÉPSZERŰ ÜTMUTATÓ (már
lók kiadásban megjelent) nemi betegségekre és azok
összesen gyógyászatának című könyve, mely ár. 2 frt 50
kr., most csak 80 kr. A könyv jól becsomagolva, leisz.
küldve, 1 frt befizetés mellett bérmentve vagy 30 kor.
üdvét mellett.

A könyv tartalma: I. Az ivarrendszer leírása. — II. A nemi
élet őrtudása. — III. Az önfertőztetés és az újult magot-
bajok. — IV. Hugycsőbajok (trippán) és hugycső-
— V. A bujakör (syphilis). — VI. Fertőzések. — VII. Ki-
szagútlak (göndör). — VIII. Női magtalanul. IX. A ivar-
rendszer megbetegedéseinek előnyozója a prosztata.

Titkos betegségek szakorvosa
gyanút, gyors, alapos és könyvemre módon biztos gyó-
gyást óhajló szenvedőknek, 20 éves kórházi és magán-
gyakorlati tapasztalatai által, forja legjobban ajánlható

Dr. CZINCZÁR J.
egyetem. orvostudor

gyógyít férfiaknál és nőknél foglalkozást zavart
nélküli mindenséggel bármely régi kórtól

Nemi betegségeket
ugymint húgycsőfolyást, hólyag- és vizelési
bajokat, bujakeros sebeket, syphilist,
önfertőzésből eredő idegbajokat, a legmakacsabb
borbetegeket és szépcéghibákat,
továbbá

Nemi gyengeségi állapotokat
(impotentia)

meglepő biztos eredményre gyorsan a legjobb
módon.

Rendelő-intézet: Budapest, VII. Kezopesi-ut 14. sz. I. o.
Rendelés: délelőtt 10-4-ig, délután 6-8-ig.
Külön váróterem. Külön be- és kijárat.
Levelekre rögtön válasz.

Magyar kir. államvasutak. 150901/900 sz.

Pályázati hirdetemény.
A magy. kir. államvasutak igazgatósága a mondonyvezetői, fűtési és
kocsirendezői személyzet részére az 1901-1905. években szükséges téli ruhák
szállítására nyilvános pályázatot hirdet.

A megközelítő 8t évi szükséglet a következő: 2700 darab posztókabát
bunda béleléssel, 4000 darab posztókabát szövet béleléssel, 5000 darab magyar
szabásu posztó nadrág.

A ruhák készítéséhez szükséges posztót és béles szövetet az állam-
utak igazgatósága fogja a vállalkozóknak átadni.

Az ajánlatok 19. 0. évi december 6-ig terjesztendőek be, a bánatpénzek
pedig 1900. évi december 5-ig küldendőek be.

A pályázati feltételeket tartalmazó „Ajánlati felhívás” az általános szál-
lítási feltételek, valamint az egyenruhák szállítására vonatkozó különleges
feltételek, a m. k. államvasutak igazgatósága anyag- és leltárbeszerzési szak-
osztálynál Budapesten (Andrássy-ut 73. sz. II. emelet 43. ajtó) ugyszintén
minden üzletvezetésnél megtekinthetők.

A pályázati feltételeket tartalmazó „Ajánlati felhívás” a fentebb említett
anyag- és leltárbeszerzési szakosztály szolgáltatja ki díjtalanul, esetleg küldi
meg posta útján.

Az általános és különleges szállítási feltételeket a m. kir. Államvasutak
nyomatványára Budapesten (Andrássy-ut 75. sz.) szolgáltatja ki 50, illetve 30
fillérért, mely összeg posta útján is megküldhető. Utóbbi esetben 20 fillér
postaköltség is beküldendő.

Budapest, 1900. november hóban.
A magy. kir. Államvasutak igazgatósága.
(Utányomás nem díjazatik.)

Minden szó egyszeri beiktatása... 8 illér.

ARAB HIRDETÉSEK

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-körút 18. szám.

Levélbeli tudakozásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges bélyeget kell mellékelni. Tudakozásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatallal mindig közölni kell.

Hirdessen mindenki mindent. Hirdessen mindenki mindent. Hirdessen mindenki mindent.

Ocsón vásárolni mindent Drágán eladni mindent az apró hirdetések útján lehet.

Alkalmazást kapni Munkaerőt találni az apró hirdetések útján lehet.

Potom pénzen veheti most már mindenki hasznát a nyilvánosság-nak, mert előfordít a hirdetési bélyeget.

Például: Ez a hirdetés csak 32 fillérbe kerül: Szabályok azonnal felvételnek. Sip-utca 48. Gleitsner.

Ez 42 fillérbe: Nevelőnk keresek két leánygyermek részére. Horváth Jánosné, Petőfi-utca 5.

Ez 44 fillérbe: Keresek jókában levő zongorát. Fejér, Kintész-utca 66. Földeszi 15.

Ez 46 fillérbe: Szobatorás kerestek különbejáratú szobát, esztendő ellátással. Kőfaragó-utca 94. földszint 6.

Ez 50 fillérbe: Szabón világra-buzgóított szobát keres 5-6 főt házi felügyelő, Nap-utca 82. 12. ajtó.

Ez 60 fillérbe: Irodaszolgát ki 16 bizonyítványokkal rendelkező, azonnal felvételnek. Ligeti Mór és Társa, Nagymező-utca 98.

Apró hirdetések... 8 fillér.

Breuer növények... 54. szám alatt.

Engelmann Mór... 17. szám.

Frank Pál... 17. szám.

Jamblikovits... 17. szám.

Eckstein Bernát... 17. szám.

Fischer J. D... 17. szám.

Goldberger A. V... 17. szám.

Haasenstein és Vogler... 17. szám.

Leopold Gyula... 17. szám.

Messe Rudolf... 17. szám.

Mezei Antal... 17. szám.

Schwarz József... 17. szám.

Tenezer Gyula... 17. szám.

Sikráy Samu... 17. szám.

Kernberger Rozália... 17. szám.

Mezővárosi... 17. szám.

Mezővárosi... 17. szám.

Mezővárosi... 17. szám.

Mezővárosi... 17. szám.

Mezővárosi... 17. szám.

Mezővárosi... 17. szám.

Mezővárosi... 17. szám.

Mezővárosi... 17. szám.

Mezővárosi... 17. szám.

Egy jó forgalmu... 4-9000 forinttal.

Legmagasabb... 17. szám.

Intelligens... 17. szám.

Házmesteri állást... 17. szám.

Nevelőnk... 17. szám.

Házmesteri... 17. szám.

Nevelőnk... 17. szám.

Házmesteri... 17. szám.

Kis villa... 17. szám.

Varrógép... 17. szám.

Cimbalom... 17. szám.

Nevelőnk... 17. szám.

Vendéglő... 17. szám.

Privát kutató... 17. szám.

Kerékpárok... 17. szám.

Óvadékok... 17. szám.

Egészen új... 17. szám.

Baglyom... 17. szám.

Ebédosztot... 17. szám.

Kitűnő szabóné... 17. szám.

Üzembem róla... 17. szám.

Vendéglő... 17. szám.

MEDINGER-kályha... 17. szám.

Kiadó szoba... 17. szám.

Nevelőnk... 17. szám.

Butor... 17. szám.

Hegedűjátékban... 17. szám.

Butorok... 17. szám.

Álmatalanságunk... 17. szám.

Butor... 17. szám.

Gazdaságynak... 17. szám.

Butor... 17. szám.

Varrógép... 17. szám.

Cimbalom... 17. szám.

Nevelőnk... 17. szám.

Vendéglő... 17. szám.

Privát kutató... 17. szám.

Kerékpárok... 17. szám.

Óvadékok... 17. szám.

Egészen új... 17. szám.

Baglyom... 17. szám.

Ebédosztot... 17. szám.

Kitűnő szabóné... 17. szám.

Üzembem róla... 17. szám.

Vendéglő... 17. szám.

MEDINGER-kályha... 17. szám.

Kiadó szoba... 17. szám.

Egyemeletes villa... 17. szám.

Telek... 17. szám.

Egy ház... 17. szám.

A VII. kerület... 17. szám.

Ritka alkalmi vétel... 17. szám.

Telesen új villa... 17. szám.

Iparosok!... 17. szám.

Vegyészeti... 17. szám.

Ajtók és ablakok... 17. szám.

Wiener A. utódánál... 17. szám.

Zongora... 17. szám.

Hirdetmény... 17. szám.

Szepességi... 17. szám.

Nincs ember... 17. szám.

KHINIA... 17. szám.

Sárkányok országa... 17. szám.

Két darab... 17. szám.

Jobb ural... 17. szám.

Nevelőnk... 17. szám.

Szegheőné S. Lujza... 17. szám.

Hölgyeknek... 17. szám.

„Illat és szépítő... 17. szám.

Rotzberger Jakab... 17. szám.

Harmoniumok... 17. szám.

Uj aranyozó... 17. szám.

Kertész Todor-nál... 17. szám.

Pesti művelt társalgó... 17. szám.

Magyar királyi államvasutak... 17. szám.

Hirdetmény... 17. szám.

Szegény legények... 17. szám.

Magyar királyi államvasutak... 17. szám.

Hirdetmény... 17. szám.

Szegény legények... 17. szám.

Magyar királyi államvasutak... 17. szám.

Hirdetmény... 17. szám.

Szegény legények... 17. szám.

Magyar királyi államvasutak... 17. szám.

Hirdetmény... 17. szám.

Szegény legények... 17. szám.

Magyar királyi államvasutak... 17. szám.

Hirdetmény... 17. szám.

Szegény legények... 17. szám.

Magyar királyi államvasutak... 17. szám.